

VALTIONTALouden KEHYKSET VUOSILLE 2014—2017

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

VM/1611/02.02.00.00/2012

27.3.2013, tarkistettuna 8.4.2013

Jakelussa mainitut

VALTIONTALouden KEHYKSET VUOSILLE 2014—2017

Valtioneuvosto on asian oltua valmistelevasti raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä, antanut valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 1 §:n ja valtiontalouden kehysehdotusten, talousarvioehdotusten sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaperiaatteista 24 päivänä huhtikuuta 2003 annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla valtiontalouden kehyspäätöksen seuraavasti:

Kansainvälisen talouden epävarmat näkymät heijastuvat Suomen talouteen koko kehyskauden ajan. Viimeaikaiset talouden tilaa kuvaavat indikaattorit osoittavat kuitenkin kansainvälisen taloustilanteen heikkenemisen pysähtyneen ja rahoitusmarkkinat ovat myös vakiintumassa. Euroalueen tilanne on kuitenkin vielä herkkä ja sen shokkien sietokyky alhainen.

Maailmantalouden kehityksen riskeissä korostuvat negatiiviset tekijät, joskin entistä vähemmän. Suomen taloudessa riskit kohdistuvat etupäässä siihen, kuinka reaalitytalous reagoi kansainväliseen taloustilanteeseen. Talouspolitiikan avulla voidaan tilannetta edesauttaa. Ennustettava ja läpinäkyvä finanssipolitiikka yhdistettynä kannustavaan ja selkeään verorakenteeseen luo talouskasvun edellytyksiä.

Vuonna 2013 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 0,4 %. Ennusteessa oletetaan suhdannekäännöksen parempaan, mutta historiaan nähden kasvunäkymät ovat alhaiset. Keskipitkän aikavälin peruslaskelman mukaan kokonaistuotanto kasvaa vuosina 2014—2017 keskimäärin 1,7 % vuodessa.

Finanssipolitiikan puitteet ovat vaativat. Suomen talous kärsii pitkittyvästä hitaan kasvun vaiheesta ja tuotantorakenteen muutoksen epäsuotuisista vaikutuksista samalla, kun väestön ikääntyminen heikentää talouden kasvun edellytyksiä ja lisää julkisen talouden menoja. Valtio ja kunnat velkaantuvat eikä julkisen talouden rahoitus ole kestäväällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

1. Talouskehitys ja finanssipolitiikka

Hallituksen finanssipoliittinen linja

Talouden kasvun edellytysten vahvistaminen ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen ovat pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen finanssi- ja talouspolitiikan keskeiset haasteet. Hallituksen politiikkaa ohjaavat linjaukset on määritetty hallitusohjelmassa. Valtion talousarviot ja valtiontalouden kehykset laaditaan näiden linjausten mukaisesti.

Hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutustoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle vahvistuvat. Hallitus arvioi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Jos näyttää siltä, että valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtiontalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015, hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimia.

Hallitus on päättänyt välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista näiden periaatteiden mukaisesti. Merkittävimmät toimenpiteet sisältyvät hallitusohjelmaan sekä vaalikaudella tehtyihin kehyspäätöksiin. Tällä kehyspäätöksellä toteutetaan vuoden 2015 tasolla n. 600 milj. euron lisäsopeutustoimet. Verotus kiristyy ns. haittaveroissa, kuten tupakan, alkoholijuomien ja makeisten verotuksessa. Toisaalta yhteisöverokantaa alennetaan merkittävästi, mutta samanaikaisesti osinkoverotusta kiristetään ja tiettyjä verotukia poistetaan tai rajoitetaan. Veroperustemuutoksiin ja valtion tuloihin kohdistuvia toimenpiteitä tarkastellaan tarkemmin luvussa 4. Suurimmat menosäästöt kohdistuvat mm. kuntien valtionosuuksiin, sairausvakuutuslain mukaisesti maksettaviin korvauksiin, opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksien indeksikorotusten tekemättä jättämiseen sekä kehitysyhteistyömäärärahojen tason alentamiseen. Toisaalta lisäpanostuksia osoitettiin mm. kehittyvien yritysten tukemiseen, teollisuudelle v. 2015 voimaan astuvasta rikkidirektiivistä aiheutuvien kustannusten kompensoimiseen, ICT 2015-ohjelman toimeenpanoon, työmarkkinoille osallistumiseen kannustamiseen sekä ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen lisäpanostuksiin.

Sopeutustoimenpiteet toteutetaan asteittain vuoteen 2015 mennessä ja aiemmat päätökset mukaan lukien ne kohentavat valtion rahoitusasemaa nettomääräisesti yhteensä n. 5,2 mrd. eurolla vuoden 2015 tasolla.

Valtiontalouden velan kasvu suhteessa bruttokansantuotteeseen kääntyy laskuun. Talouden ennustettu kasvu ja sopeutustoimet pienentävät, mutta eivät riitä poistamaan julkisen talouden kestävyysvajetta. Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisyhteisöjen rahoitusaseman pitäisi olla 3,5 % ylijäämäinen suhteessa kokonais-

tuotantoon, jotta julkinen valta kykenisi hoitamaan velvoitteensa myös pitkällä aikavälillä.

Julkisen talouden vahvistaminen ja kestävyysvajeen umpeen kurominen pelkästään verotusta kiristävien ja menoja leikkaavien välittömien toimien avulla ei ole tarkoituksenmukaista. Välittömien sopeutustoimien ohella tarvitaan talouden rakenteisiin kohdistuvia uudistuksia, jotka kohentavat talouden kasvun edellytyksiä.

Hallitus on korostanut kasvua ja sen lähteisiin kohdistuvia toimia ratkaisuna julkisen talouden haasteisiin. Näiden toimien keskeisenä ohjenuorana on, että Suomen taloudellinen menestys rakentuu korkean työllisyyden, kilpailukykyisen tuotannon, korkean osaamisen, tasa-arvoisten palvelujen sekä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja jokaisen osallisuuden perustuvan hyvinvointimallin varaan myös jatkossa.

Kehyspäätöksen määräraha- ja tuloarviot sekä kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset on arvioitu valtiovarainministeriön kansantalousosaston maaliskuun 2013 ennusteella, joka oli käytettävissä hallituksen kehysneuvottelussa 21.3.2013. Kehysneuvottelussa tehdyt etenkin verotusta koskevat uudet päätökset vaikuttivat ennusteeseen. Uusi tarkistettu ennuste on esitelty liitteessä 2. Ennusteen mukaan valtionvelan suhde bruttokansantuotteeseen kääntyy laskuun vaalikauden aikana hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti. Muuttuneet ennusteet otetaan määräraha- ja tuloarvioissa sekä kehyksen hinta- ja kustannustasokorjauksissa huomioon kesällä 2013 vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Kehyspäätöksessä käytetyt kokonais-taloudelliset ennusteet

Vastuullisen, pitkäjänteisen ja taloudellista vakautta edistävän menopolitiikan varmistamiseksi hallitus on sitoutunut valtiontalouden menokehysiin. Tämän kehyspäätöksen pohjana on hallituksen 4.4.2012 päättämä vaalikauden kehys, joka tarkistetaan vuosille 2014—2017.

Vaalikauden ensimmäisessä kehyspäätöksessä, 5.10.2011, päätettiin kehyksen piiriin kuuluvien menojen lisäpanostuksista ja säästöistä siten, että kehysmenojen taso alenee n. 1,2 mrd. eurolla v. 2015 verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Kevään 2012 kehyspäätöksessä vuosille 2013—2016 hallitus toteutti lisäsopeutustoimia, jotka alensivat kehysmenojen tasoa vielä n. 1,2 mrd. eurolla vuoden 2015 tasolla. Tämän seurauksena vaalikauden kokonaiskehystasoa ja vuosittaisia kehystasoja korjattiin alaspäin kehysmenojen lisäsäästöjä vastaavalla määrällä (pl. indeksijäädytysäästöt, jotka alentavat hintakorjausta). Kehyksen alentaminen, toisin kuin korottaminen, on mahdollista kesken vaalikauden heikentämättä kehyksen uskottavuutta.

Tässä kehyspäätöksessä vuosille 2014—2017 hallitus toteuttaa uusia menosäästöjä sekä toisaalta uusia kasvua tukevia lisäpanostuksia. Lisäsopeutustoimilla on merkittävä nettovaikutus kehykseen

2. Valtiontalouden kehykset vuosille 2014—2017

Hinta- ja kustannus-
tasomuutokset sekä
rakenteelliset tarkistukset

kuuluvien menojen tasoon. Näin ollen vaalikauden kokonaiskehystasoa alennetaan edelleen 150 milj. eurolla vuodelta 2014 ja 450 milj. eurolla vuodelta 2015.

Vaalikauden menokehyyksen tasoa tarkistetaan vuosittain vastamaan kehyyksen rakenteellisia muutoksia sekä hintatasossa tapahtuvia muutoksia.

Huhtikuun 2012 kehyspäätös vuosille 2013—2016 päätettiin vuoden 2013 hinta- ja kustannustasossa. Vuosien 2014—2017 kehyspäätös laaditaan vuoden 2014 hintatasossa. Lakisääteisesti indeksisidottujen menojen arvioita tulisi korottaa vuotta 2014 koskevien indeksimuutosarvioiden mukaisesti yhteensä n. 530 milj. eurolla. Vuoden 2014 indeksikorotuksessa otetaan kuitenkin huomioon vaalikauden ajaksi päätetty lapsilisien indeksikorotuksen jäädyttäminen (n. 30 milj. euroa v. 2014) sekä päätös jättää tekemättä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuusindeksikorotukset v. 2014 (vaikutus n. 54 milj. euroa). Vuosien 2013—2016 kehyspäätöksessä ja vuoden 2013 talousarviossa päätettiin aikaistaa eräiden etuuksien indeksikorotuksia tehtäväksi jo v. 2013 pienituloisten ostovoiman tukemiseksi. Korotuksesta 24 milj. euroa oli kehyykseen kuuluvan lakisääteisen indeksikorotuksen aikaistamista. Aikaistuksen takia vuoden 2013 kehystasoon tehtiin 24 milj. euron korotus, joka otetaan tässä kehyspäätöksessä vastaavasti huomioon lakisääteisistä hintakorjausta alentavana tekijänä. Näin ollen lakisääteiset indeksikorotukset ovat siten yhteensä 423 milj. euroa v. 2014. Vaalikauden menokehyyksen kokonaistasoa tarkistetaan vastaavasti.

Kehyyksen kokonaistasoa korjataan myös puolustusvoimien sopimusperusteisten indeksikorotusten mukaisesti n. 38 milj. eurolla. Lisäksi muut kuin lakisääteisesti tai sopimusperusteisesti indeksisidottu kehyyksen hintakorjataan vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon menojen taloudellisen laadun painorakenteen mukaisesti s.e. kunkin menoerän korjaamisessa käytetään sitä parhaiten kuvaavaa indeksienustetta (kokonaisuusmuutos 223 milj. euroa). Vuoden 2014 hinta- ja kustannustasotarkistusta on tarkasteltu tarkemmin liitteessä 1.

Vuoden 2014 kehystasoa korjataan lisäksi kehyyksen rakenteellisia muutoksia vastaavasti. Kaikki kehyyksen rakennekorjaukset on esitetty liitteessä 1.

Tarkistettu vaalikauden kehys 2014—2015 (v. 2014 hintatasossa), milj. euroa

	2014	2015
Vaalikauden korjattu kehys 4.4.2012, vuoden 2013 hintatasossa	42 319	42 007
Kokonaiskehystason alentaminen osana sopeutuskokonaisuutta	-150	-450
Vuosien 2013—2014 hinta- ja kustannustasotarkistukset	673	695
Vuosien 2013—2014 rakennemuutokset	29	7
Tarkistettu vaalikauden kehys	42 871	42 259

Kehykseen kuuluvien menojen taso v. 2014 on n. 42,5 mrd. euroa, mikä on n. 100 milj. euroa vähemmän kuin vuodelle 2013 on budjetoitu. Kehysmenot alenevat vuoden 2014 tasolta kehyskauden aikana n. 0,8 mrd. eurolla vuoteen 2017 mennessä. Huhtikuun 2012 kehyspäätökseen verrattuna vuosien 2014—2016 hallinnonalojen kehysmenot ovat vuosittain keskimäärin reilut 0,4 mrd. euroa suuremmat. Suurin korottava tekijä on hintatason muutos. Alentavia tekijöitä ovat hallituksen päättämät uudet menosäästöt sekä tarvearvioiden aleneminen mm. EU-maksussa, energiaverotuessa ja uusiutuvan energian tuotantotuessa sekä Suomen Akatemian budjetoititavan muutos.

Kaikkiaan hallinnonalojen menot alenevat reaalisesti kehyskaudella 2014—2017 keskimäärin reilut 1½ % vuosittain, kun rakenteelliset muutokset on otettu huomioon. Nimellisesti hallinnonalojen menot kasvavat keskimäärin arviolta n. ½ % vuodessa.

Menosääntö asettaa enimmäismäärän pääosalle, noin neljälle viidennekselle, talousarviomenoista. Valtion budjettimenoista menosääntöön ulkopuolella ovat lähinnä suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, korkomenot, arvonnäköveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Kehyksen ulkopuolisia menoja ovat:

— työttömyysturvamenot, valtion osuus toimeentulotukimenoista, palkkaturva ja asumistuki (mainitut menot luetaan kuitenkin kehyspiiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta)

— valtionvelan korkomenot

— valtion päättämien veromuutosten (ml. sosiaalivakuutusmaksujen) mahdolliset kompensatiot muille veronsaajille

— teknisesti välitetyt suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia määrältään vastaavat menot

— veikkausvoittovaroja, totopeleistä saatavia tuloja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuloutusta vastaavat menot

— finanssisijoitusmenot

— arvonnäköveromenoihin osoitetut määrärahat.

Osakkeista mahdollisesti saatavista myyntituloista yli 400 milj. euroa vuodessa ylittävistä osasta voidaan käyttää enintään 150 milj. euroa kertaluonteisiin kestävästä kasvua tukeviin infra- ja osaamisinvestointeihin. Päästöoikeuksien huutokaupoista valtiolle kertyneitä tuloja saa kehyskauden estämättä käyttää kertaluonteisiin ilmastotoimien ja kehitysyhteistyön menoihin.

Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 200 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyskauden estämättä.

Mikäli talouskasvu osoittautuu ennakkoon arvioitua nopeammaksi, käytetään kasvun myötä kasvaneet tulot ja pienentyneet menot ensisijaisesti valtion velkaantumisen vähentämiseen. Mikäli ennen

Kehysmenojen kehitys
2014—2017

Kehyksen ulkopuoliset
menot

vuotta 2015 valtion velan bruttokansantuoteosuus kääntyy selkeään laskuun, voidaan parantuneesta fiskaalisesta asemasta enintään 30 % käyttää menolisäyksiin hallituksen strategisten päämäärien mukaisesti.

Kehyksen ulkopuolelle jäävien menojen arvioidaan olevan n. 11,3 mrd. euroa v. 2014, mikä on n. 0,7 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2013 budjetoidut kehyksen ulkopuoliset menot johtuen suurelta osin finanssisijoitusmenojen alenemisesta. Kehyksen ulkopuoliset menot vaihtelevat kehyskaudella vuosittain n. 11,0 mrd. eurosta n. 11,4 mrd. euroon. Valtionvelan korkomenot nousevat kehyskauden kuluessa, mutta toisaalta mm. finanssisijoitusmenot alenevat viennin jälleärahoituksen määrärahojen poistuessa valtion budjettitaloudesta.

Suhdanneluonteiset työttömyysturva, asumistuki ym. menot ovat vuosittain n. 290—360 milj. euroa korkeammalla tasolla kuin huhtikuun 2012 kehyspäätöksessä. Tämä johtuu pääosin suhdanne-ennusteen heikkenemisestä.

Finanssisijoitusmenot alenevat vuoden 2014 osalta ja kasvavat vuoden 2015 osalta verrattuna edelliseen kehyspäätökseen. Tämä johtuu lähinnä viennin jälleärahoituksen määräraha-arvioon tehdystä ajoitusmuutoksesta. Pankkiveron vuosittainen tuotto on arvioitu 150 milj. euroksi, jota vastaava siirtomääräraha on oletettu kehyksen ulkopuolisiin menoihin.

Korkomenoarvio vuodelle 2014 on n. 1,8 mrd. euroa, josta sen ennakoidaan nousevan n. 2,4 mrd. euroon vuoteen 2017 mennessä. Korkomenoarvio on kuitenkin n. 0,5—0,8 mrd. euroa matalampi kuin huhtikuun kehyspäätöksessä johtuen alentuneesta korkotasarviosta.

Valtiontalouden kehukset hallinnonaloittain sekä arvio kehyksen ulkopuolisista menoista vuosina 2014—2017, milj. euroa vuoden 2014 hinta- ja kustannustasossa

Hallinnonala	2014 Kehys	2015 Kehys	2016 Kehys	2017 Kehys
23. Valtioneuvoston kanslia	78	77	78	77
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	6	6	6	6
Yhteensä	84	83	84	83
24. Ulkoasiainministeriö	1 252	1 194	1 230	1 273
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	28	28	28	28
Yhteensä	1 280	1 222	1 258	1 301
25. Oikeusministeriö	833	820	802	797
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	55	55	55	55
Yhteensä	888	875	857	852
26. Sisäasiainministeriö	1 178	1 133	1 136	1 132
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	95	81	76	76
Yhteensä	1 272	1 213	1 212	1 208

Valtiontalouden kehykset hallinnonaloittain sekä arvio kehyksen ulkopuolisista menoista vuosina 2014—2017, milj. euroa vuoden 2014 hinta- ja kustannustasossa

27. Puolustusministeriö	2 426	2 332	2 316	2 316
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	336	326	322	322
Yhteensä	2 762	2 658	2 638	2 638
28. Valtiovarainministeriö	15 287	15 377	15 534	15 466
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	1 701	1 847	1 875	1 890
Yhteensä	16 988	17 224	17 410	17 356
29. Opetus- ja kulttuuriministeriö	5 989	5 917	5 985	5 951
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	569	623	576	579
Yhteensä	6 558	6 539	6 561	6 530
30. Maa- ja metsätalousministeriö	1 780	1 721	1 670	1 688
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	906	911	858	872
Yhteensä	2 685	2 632	2 528	2 560
31. Liikenne- ja viestintäministeriö	2 089	2 020	1 917	1 874
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	880	903	867	856
Yhteensä	2 970	2 923	2 785	2 730
32. Työ- ja elinkeinoministeriö	2 412	2 339	2 161	2 212
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	931	870	365	420
Yhteensä	3 343	3 208	2 527	2 632
33. Sosiaali- ja terveysministeriö	8 718	8 513	8 520	8 485
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	3 897	3 852	3 817	3 775
Yhteensä	12 615	12 365	12 337	12 260
35. Ympäristöministeriö	251	234	215	215
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	12	12	12	12
Yhteensä	263	246	227	227
36. Valtionvelan korot	-	-	-	-
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	1 848	1 896	2 107	2 422
Yhteensä	1 848	1 896	2 107	2 422
Hallinnonalojen kehykset yhteensä¹⁾	42 478	41 846	41 730	41 645
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista yhteensä	11 283	11 426	10 982	11 329
Pääloukat yhteensä	53 761	53 272	52 712	52 974
Vaalikauden kehys	42 871	42 259		
— Hallinnonalojen kehykset yhteensä ¹⁾	42 478	41 846		
— Lisätalousarviovaraus	200	200		
— Jakamaton varaus	193	213		

¹⁾ Pääloukat 21 ja 22 sisältyvät loppusummaan.

3. Valtiontalouden kehukset hallinnon- aloittain vuosille 2014—2017

Rikkidirektiivin
kustannusten
kompensaatiot

Valtiontalouden kehysten valmistelun lähtökohtana on ollut 4.4.2012 annettu kehyspäätös. Menojen ja verojen lisäsopeutuksen tarve on tässä kehyspäätöksessä tarkistettu hallitusohjelman mukaisesti.

EU:n rikkidirektiivi tulee voimaan v. 2015. Kasvavien kokonaiskuljetuskustannusten kompensoinniksi hallitus käynnistää kansallisen yritysten kustannuksia alentavan toimenpideohjelman, jolla kompensoidaan rikkidirektiivin negatiivisia vaikutuksia Suomen kilpailukyvyille ja elinkeinoelämälle.

LNG-infrastruktuurin rakentamisen vauhdittamiseksi lisätään työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa olevaa energiatuen myöntämisvaltuutta 18 milj. euroa jo v. 2013 ja 90 milj. euroa v. 2014. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa olevaa yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden myöntämisvaltuutta lisätään 15 milj. euroa v. 2013. Näitä vastaavat maksatusmäärärahat on lisätty vuosien 2014—2017 kehykseen.

Kustannuksia kompensoidaan myös alentamalla windfall-veron tuottoja 120 milj. eurolla vuosittain 170 milj. eurosta 50 milj. euroon vuosina 2014—2017. Lisäksi hallitus toteuttaa liikenne- ja viestintäpoliittisen ministerityöryhmän tekemän linjauksen raskaan liikenteen kaluston enimmäismittojen ja -massojen korottamisesta vaiheittain. Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan perusväylänpidon määrärahoja on lisätty 15 milj. euroa v. 2014, 10 milj. euroa v. 2015 ja 15 milj. euroa sekä v. 2016 että v. 2017. Väylähankkeiden toteuttamisen määrärahaa lisätään 113 milj. euroa v. 2014 ja 58 milj. euroa v. 2015. Lisäksi jatketaan alueellista kuljetustukea, jonka määrärahaa lisätään kehyskaudella 5 milj. euroa.

ICT 2015 -työryhmän esityksiä toteutetaan mm. perustamalla kyberturvallisuuskeskus sekä luomalla Suomeen kattava ja yhtenäinen sähköisten palveluiden palveluväylä, jota luotaessa painotetaan kustannustehokkuutta sekä kartoitetaan mahdollisuudet rajat ylittävään yhteistyöhön. Hallitus jatkaa selvitystyötä koskien Itämeren tietoliikennekaapelihanketta ja varautuu tekemään erillisiä päätöksiä rahoituksen suhteen tarvittaessa vuoden 2013 aikana. Suomen Akatemian rahoittamana käynnistetään uusi tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelma, minkä johdosta Suomen Akatemian myöntövaltuutta lisätään vuosittain 10 milj. eurolla.

Hallitus käynnistää mittavan kasvurahoitusohjelman pääomasi-joitusmarkkinoiden vahvistamiseksi ja pk-yritysten kasvun tukemiseksi. Rahoitusohjelmassa yhdistetään sekä valtion panostukset että yksityinen raha. Yhteensä rahastot voivat nousta toimijallaan miljardiluokkaan. Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä pääomitetään kehyskaudella 30 milj. eurolla vuosittain uuden kasvuvaiheen yrityksille suunnattavan kasvurahastojen rahaston perustamista varten. Vuosina 2014—2017 lisätään Finnvera Oyj:n pääomasi-joituksia 5 milj. eurolla, jolla tuetaan alkavien yritysten kasvua suurin sijoituksin. Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen

ICT 2015

lainvaltuuksista on tarkoitus käyttää kehyskaudella vuosittain 20 milj. euroa siemenvaiheen yrityksiin tehtävään pääomasijoitukseen. Osana kasvurahoitusohjelmaa Tekesille siirretään vähitellen vuodesta 2014 alkaen kokonaisvastuu yritysten varhaisen vaiheen julkisista kehittämistuista mukaan lukien pääomasijoitustoiminta.

Julkisten tietovarantojen avaaminen on hallituksen kärkihankkeita kestävästä talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi. Avaamalla julkisia tietovarantoja jatkokäyttöä varten tähdätään myös kansalaisyhteiskunnan toimivuuden ja demokratian edistämiseen sekä julkishallinnon tuottavuuteen. Myös EU pyrkii edistämään julkisen sektorin hallussa olevien tietojen hyödyntämisen helpottamista ja poistamaan mm. hinnoittelun aiheuttamia esteitä.

Suurimmat hyödyt tietovarantojen avaamisesta palvelujen ja uuden liiketoiminnan kehittämiseen ja tiedon hyödyntämiseen saadaan, kun eri tietolajeja voidaan yhdistää toisiinsa. Merkittävien taloudellisten ja yhteiskunnallisten hyötyjen saaminen edellyttää tietovarantojen avaamista mahdollisimman laajasti ja pitkäjänteisesti. Tietovarantojen avaamista edistetään kokonaisuutena ja vaiheittain edeten.

Suomessa tietovarantojen avaaminen lähti liikkeelle v. 2012 maastotiedoista ja jatkui sää-, ilmasto- ja meridatan sekä ilmastomallien avaamisella vuoden 2013 alussa. Kehyskaudella tietovarantojen avaamista jatketaan tilastoaineistoilla, yritystiedoilla, liikenne- ja viestintädatalla sekä lentokenttähavainnoilla. Näiden data-aineistojen avaamisella voidaan laajentaa palveluinnovaatioiden, liiketoiminnan ja kansalaistoiminnan käytettävissä olevia tietoa-aineistoja. Tämän lisäksi on tärkeää, että virastot ja laitokset avaavat jatkuvasti myös sellaisia julkisia tietoa-aineistoja, joiden avaaminen ei edellytä lisärahoitusta.

Harmaan talouden tehostettua torjuntaa jatketaan. Rahanpesun ja terrorismin valvonnan lisäämiseksi aluehallintovirastoille osoitetaan 0,28 milj. euroa vuodessa. Verohallinnon toimintamenoihin osoitetaan harmaan talouden torjuntaan 2,2 milj. euron lisäys kullekin kehysvuodelle.

Osatyökykyisten työllistymistä helpotetaan mm. pidentämällä osasairauspäiväraha-ajan kesto, lieventämällä ammatillisen kuntoutuksen kriteerejä ja jatkamalla työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämislakia. Osasairauspäivärahalla mahdollistetaan osa-aikainen työskentely sairauspäivärahalla palatessa ja tätä aikaa pidennetään nyt 150 päivään. Uudistusten kokonaiskustannukset ovat vuositasolla yhteensä arviolta 14,0 milj. euroa, josta valtio rahoittaa 2,0 milj. euroa. Lisäksi osatyökykyisten työssä jatkamisen ja työllistymisen konseptin pilotointiin vuosille 2014–2016 on varattu 0,8 milj. euroa.

Kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa korostetaan. Tähän liittyen osa pitkäaikaistyöttömien työ-

Avoin tieto

Harmaan talouden torjunta

Kannustinloukkujen purkaminen, osatyökykyisten toimenpideohjelma sekä työn ja perhe-elämän yhdistäminen

markkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien osana kuntien tehtävien arviointia. Siirto vähentää valtion menoja 150 milj. euroa.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista edistetään käyttöönotettavalla uudella alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettavalla joustavalla hoitorahalla. Lisäksi asumistuen enimmäisasumismenoihin tehdään korotus, jonka kustannusvaikutus valtiolle on vuositasolla 10 milj. euroa vuodesta 2014 lukien.

Osaaminen ja maahanmuuttajien kotouttaminen

Nuorten oppisopimuskoulutusta vahvistetaan. Luodaan nuorten oppisopimuskoulutukseen ennakkopaketti, joka toteutetaan ei-työsuhteisena. Ennakkopaketin tavoitteena on alentaa niin työnantajan kuin opiskelijankin kynnystä tehdä oppisopimus. Kokeillaan joustavaa siirtymistä oppilaitosmuotoisesta ammatillisesta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen. Monipuolistetaan työssäoppimisen toteutustapoja koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen yhteistyössä. Oppisopimuskoulutukseen ja työssäoppimisen kehittämiseen osoitetaan lisärahoitusta 17,8 milj. euroa vuosina 2014—2015 ja 22,7 miljoonaa euroa vuosina 2016—2017.

Ammatillisen koulutuksen tarjontaa sopeutetaan aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti. Nuorisotakuun toteutumisen turvaamiseksi koulutustarjonnan sopeuttaminen jaksotetaan aiemmin suunniteltua pidemmälle aikavälille, minkä vuoksi ammatillisen peruskoulutuksen määrärahaa lisätään 10 milj. eurolla vuosina 2014—2015 ja 14 milj. eurolla vuosina 2016—2017.

Käynnistetään lukiokoulutukseen valmistava koulutus maahanmuuttajille ja vieraskielisille. Koulutus painottuu opetuskielen ja oppimiseen liittyvien taitojen vahvistamiseen ja se käynnistyy 1.8.2014 lukien. Valtion rahoittaman koulutuksen piiriin arvioidaan osallistuvan noin 1 000 opiskelijaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen perustetaan kotouttamisen osaamiskeskus tai -yksikkö, jonka tarkoituksena on pitkäjänteisesti tukea paikallisten toimijoiden osaamista kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Keskus seuraa ja ohjaa kotoutumisen toimeenpanoa tavoitteena pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus. Se koostaa ja levittää kotoutumista koskevaa tietoa sekä hankkeissa testattuja hyviä käytänteitä, tukee järjestöjen työtä kotoutumisen edistämiseksi sekä vahvistaa kansainvälisiä tiedonvaihdon ja kehittämisen verkostoja. Osaamiskeskuksen toimintaan osoitetaan 2 milj. euroa.

Asuntopoliittikka

Pääkaupunkiseudun tonttitarjonta ei vastaa alueella olevaa kysyntää ja tilanne poikkeaa olennaisesti muusta maasta. Tämä heijastuu ensisijassa kysynnän ja tarjonnan mukaisesti määrittyvien asuntojen hintoihin ja uhkaa vaikeuttaa alueen muutakin kehittymistä.

Hallituksen puolivälitarkastelussa päätetyn asuntopoliittisen uudistuspaketin tukitoimet suunnataan kasvuseutujen kohtuuhintaisen vuokra-asuntorakentamisen lisäämiseksi ja erityistä tukea tarvitsevien asunto-olojen kehittämiseen. Valtion tukeman normaalin vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi korkotukijärjestelmää kehite-

tään ja siihen myönnetään Helsingin seudulla käynnistysavustuksia enintään 10 milj. euroa vuodessa vuoden 2015 loppuun asti. Korkotukilainoituksen omavastuukorkoa alennetaan määräaikaisesti yhteen prosenttiin. Aiesopimusta toteuttaville kunnille myönnetään kunnallistekniikka-avustuksia enintään 15 milj. euroa vuodessa vuoden 2015 loppuun asti. Erityistä tukea tarvitsevien asunto-olojen parantamiseksi erityisryhmien investointiavustusvaltuus nostetaan 120 milj. euroon vuodessa vuoden 2015 loppuun asti. Korjausavustusten painopisteenä ovat hissien rakentaminen sekä vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaus kotona asumisen mahdollistamiseksi. Perusparannuksen korkotukilainoituksen omavastuukorko alennetaan määräaikaisesti 3,4 prosentista 2,35 prosenttiin.

Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi ja vuokra-asuntotuotannon vaihtoehtojen monipuolistamiseksi otetaan käyttöön nykyisen korkotukilainoituksen rinnalle uusi korkotukilainamuoto, jossa rajoitusaika on 20 vuotta ja tuen määrä pienempi.

Asuntopoliittisen toimenpideohjelman toimeenpanoa jatketaan yhteistyössä kuntien kanssa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamäärärahoja lisätään 0,48 milj. euroa vuodessa vuosina 2014—2017 vuokra- ja vuokratuotannon kehittämiseksi. Asumisen ja rakentamisen e-palveluja kehittävä SAdE-hankkeen toteutusta jatketaan.

Osana pääkaupunkiseudun alueen asuntomarkkinoiden vauhdittamista ja talouskasvun pullonkaulojen poistamista valtio on käynyt läpi maanomistuksiaan alueella toimien näin samalla esimerkkinä suurimmille maanomistajille eli kunnille.

Valtion asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti valtiovarainministeriön johdolla on inventoitu valtion asuntotuotantoon soveltuvia maa-alueita pääkaupunkiseudulla. Inventaarion perusteella suoraan valtion tarpeista vapaita maa-alueita on yhteensä n. 250 ha, joista n. 113 ha:n osalta on käynnissä neuvottelut kuntien kanssa tai tehty maankäyttösopimus. Valtion käytössä tällä hetkellä olevia, mutta valtion tarpeiden muutostilanteissa tai kaavamuuksien jälkeen asuntotuotantoon mahdollisesti soveltuvia alueita, on yhteensä n. 840 ha, joista n. 258 ha:n osalta on käynnissä neuvottelut kuntien kanssa tai tehty maankäyttösopimus.

Toimenpideohjelman tavoitteiden edistämiseksi vielä joillakin viirastoilla ja laitoksilla olevaa kiinteistövarallisuutta keskitetään valtion kiinteistöstrategian mukaisesti Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Pääkaupunkiseudulla oleva Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen hallinnoima kiinteistövarallisuus ja Liikenneviraston muu kuin liikenneväyliin liittyvä kiinteistövarallisuus keskitetään Senaatti-kiinteistöille viimeistään vuoden 2015 aikana.

Senaatti-kiinteistöt ryhtyy selvittämään keskitettävien maa-alueiden hyödyntämismahdollisuuksia asuntotuotannossa ja asuntuo-

tantoon soveltumattomilta osin muussa mahdollisessa maankäytössä valtion kiinteistöstrategiassa linjattujen periaatteiden mukaisesti. Johtuen pääkaupunkiseudun asunto- ja tonttitarjonnan epäsuhteesta alueella olevaan kysyntään nähden, on perusteltua että myös valtio maanomistuksiaan myydessä pyrkii ensisijaisesti osoittamaan alueet kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon. Liikelaitosten ja valtion täysin omistamien yhtiöiden omistajaohjauksessa huomioidaan valtion asuntopoliittisen toimenpideohjelman edistäminen.

3.1. Hallinnonala-kohtaiset linjaukset

Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslian toimintamenojen tasoon kehyskaudella merkittävimmin vaikuttavia tekijöitä ovat ministereiden kulunvalvonta-, rikosilmoitus- ja videovalvontajärjestelmien uudistaminen ministeriöiden perusparannuskohteissa. Muita merkittäviä asioita ovat keskushallinnon uudistaminen, valtion ICT-järjestelyt ml. turvallisuusverkon käyttöönotto, valtioneuvoston tilannekeskuksen toiminnan varmistaminen sekä vuoden 2015 eduskuntavaalit, mutta näiden talousarviovaikutukset voidaan arvioida vasta myöhemmin. Hallitus varautuu Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden 2017 järjestelyjen valmistelun rahoitukseen kehyskaudella. Valmisteluresurssien mitoitus vuodelle 2014 tarkennetaan vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä ja määrärahat jatkovuosille varataan hallituksen kehyspäätöksessä keväällä 2014.

Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Poliittisen vaikuttavuuden ja palvelukyvyn säilyttämiseksi edustoverkon kattavuus pyritään turvaamaan. Hallitusohjelman mukaisesti keskitetään voimavaroja maihin ja alueille, joiden taloudellinen ja poliittinen merkitys on kasvamassa. Samalla jatketaan edustautumisen rakenteen ja toimintatapojen uudistamista.

Määrärahoissa on huomioitu turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjaukset (2012), siviilikriisinhallintastrategia (2008) ja rauhanvälityksen toimenpideohjelma (2011). Sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoissa on vuodesta 2014 eteenpäin otettu huomioon operaatioissa toimivan henkilöstön määrän väheneminen ja Suomen mahdollinen johtovastuu Unifil-operaatiossa.

Hallitus tavoittelee kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden kasvua ohjaamalla päästöoikeuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitysyhteistyöhön ja samalla osana Suomen virallista kehitysapua myös ilmastorahoitukseen sitä mukaa kuin niitä kertyy. Osana valtiontalouden sopeutustoimia kehitysyhteistyömäärärahojen tasoa alennetaan vuodesta 2015 aiempaan kehystasoon verrattuna 29 milj. eurolla vuoden 2015 tasolla vuosina 2015—2017. Kehitysyhteistyömäärärahataso vuosille 2016 ja 2017 on määritelty noin vuo-

den 2015 BKTL-suhteen mukaisesti, mikä johtaa lievään määrärahatason nousuun ko. vuosina vuoteen 2015 verrattuna.

Hallitusohjelman mukaisesti toimintaa tehostetaan pohjoisilla alueilla tehtävässä yhteistyössä. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyön rahoituksella edistetään EU:n ja muun kansainvälisen rahoituksen ohjautumista Suomen kansallisten intressien kannalta tärkeisiin monenvälisiin hankkeisiin Suomen lähialueilla. Lisäksi määrärahalta tuetaan hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa edistämällä yhteistyömuotojen kehittymistä Venäjän kanssa.

Neuvottelukunta on laatinut ehdotuksen pitkän aikavälin oikeusturvaohjelmaksi ja valtiontalouden tilan edellyttämiksi lähivuosien sopeuttamistoimiksi oikeuslaitoksessa. Keskeiset uudistushankkeet suunnittelukaudella liittyvät oikeusturvaohjelman toteuttamiseen.

Vuoden 2014 huhtikuun alusta lukien toteutetaan hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus. Käräjäoikeuksien rakenneuudistusta jatketaan. Tuomioistuinharjoittelupaikkoja lisätään. Toteutetaan oikeudenkäymiskaaren todistelua koskevien säännösten kokonaisuudistus sekä saatetaan voimaan esitutkinta- ja pakkokeinolain kokonaisuudistus. Arvioidaan, miten jatkokäsittelylupajärjestelmää voidaan laajentaa. Hallintolainkäyttömenettelyä kehitetään hallintolainkäyttötoimikunnan työn pohjalta. Luodaan edellytykset huoltajusriitojen nopeammalle ja sekä vanhempien että lapsen kannalta paremmalle ratkaisulle ottamalla ns. Follo-sovittelumalli käyttöön koko maassa.

Toteutetaan syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmä (AIPA), jolla tuetaan tehokkaiden työmenetelmien käyttöönottoa.

Kehyskaudella valmistellaan rikosuhripalvelujen ja erityisesti rikosuhripäivystyksen kestävä rahoitusmalli, jotta palvelut voidaan turvata hallitusohjelman ja sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Syyttäjälaitoksessa tehostetaan kehyskaudella esitutkintayhteistyötä, edistetään nopeutetun oikeudenkäyntimenettelyn käyttöönottoa ja kehitetään syyttäjien työmenetelmiä. Syyteneuvottelun käyttöönotto sitä valmistelleen työryhmän ehdotuksen pohjalta säästäisi toteutuessaan sekä esitutkintaviranomaisten että syyttäjien työtä menettelyn piiriin kuuluvissa asiaryhmissä.

Rikosseuraamusjärjestelmässä kehitetään erityisesti yhdyskunta-seuraamuksia. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämisen ja asiakastietojärjestelmällä pyritään vähentämään olennaisesti työmääriä Rikosseuraamuslaitoksessa.

Rikosseuraamuslaitoksen laituskantaa ja henkilöstömäärää sopeutetaan määräraha-kehyskehyksiin laaditun sopeuttamissuunnitelman pohjalta. Toteutetaan Mikkelin ja Helsingin vankiloiden peruskorjaushankkeet sekä osa Hämeenlinnan vankilan peruskorjauksesta, mihin myönnetään kehyskaudella lisärahoitusta 5,2 milj. euroa. Tä-

**Oikeusministeriön
hallinnonala**

**Sisäasiainministeriön
hallinnonala**

män jälkeen paljusellejä jää vielä jonkin verran Hämeenlinnan van-
kilaan.

Kielellisiä oikeuksia edistetään kansallisen kielistrategian pohjal-
ta.

Toteutetaan turvallisuusviranomaisten yhteisen kenttäjohtojärjes-
telmän hankinta ja käyttöönotto. Hankkeen kokonaiskustannukset
ovat n. 19 milj. euroa, josta 15 milj. euroa on kehysrahoitusta.

Turvaverkkohankkeen käyttömenoihin osoitetaan lisärahoitusta
5,8 milj. euroa vuodelle 2014.

Poliisin palvelukyky ja toiminnan laatu kiireellisissä hälytystehtä-
vissä ja rikosten selvittämisessä sekä lupahallinnossa ja liikennetur-
vallisuustyössä pyritään pitämään nykyisellä tasolla. Sisäasiainmi-
nisteriö aloittaa poliisin hallintorakenneuudistuksen seuraavan vai-
heen (Pora III) toimeenpanon poliisin talouden sopeuttamiseksi
toiminnan tehokkuutta lisäämällä ja organisaatiota yksinkertaista-
malla. Terrorismin torjunnan tehostamiseksi suojelupoliisille osoi-
tetaan 1,6 milj. euron vuotuinen lisäys.

Rajavartiolaitos varautuu muiden raja-aseilla toimivien viran-
omaisten kanssa rajanylitysliikenteen merkittävään kasvuun kehit-
tämällä toimintaa rajanylityspaikoilla. Rajavartiolaitokselle osoite-
taan lisärahoitusta vuoden 2017 tasolla 10 milj. euroa. Imatran ja
Vaalimaan rajanylityspaikkojen kehittämiseen osoitetaan 1,3 milj.
euroa vuodelle 2014 ja 0,3 milj. euroa vuosille 2015—2017.

Hätäkeskustoiminta yhdenmukaistetaan valtakunnallisella tasolla
ja uusi tietojärjestelmä otetaan operatiiviseen käyttöön.

Suomeen tulevien pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrän
arvioidaan vähenevän kehyskaudella siten, että vastaanoton piirissä
on v. 2017 arviolta n. 3 500 henkilöä, joista vastaanottokeskuksiin
majoitettuna on n. 2 300. Vuoden 2013 alussa vastaanoton piirissä
oli n. 3 900 henkilöä, joista vastaanottokeskuksiin majoitettuna oli
n. 2 700.

**Puolustusministeriön
hallinnonala**

Kehyskauden alkupuolella toiminnan painopiste on hallitusohjel-
man mukaisesti puolustusvoimauudistuksen toimeenpanossa. Uu-
distuksen tavoitteiden saavuttaminen on edellytys puolustusvoimi-
en toimintakyvyille ja jatkokehittämiselle. Puolustusvoimauudistus
on myös keskeinen osa hallitusohjelmaan perustuvaa vaikuttavuus-
ja tuloksellisuusohjelmaa puolustusministeriön hallinnonalalla.

Puolustusvoimauudistuksen tuloksena syntyvät sellaiset sodan ja
rauhan ajan puolustusvoimien rakenteet, että rauhan ajan organisaati-
olla on edellytykset tuottaa sodan ajan joukot kustannustehokkaal-
la tavalla. Puolustusvoimien poikkeusolojen suorituskyvyn kehittä-
misen painopiste on kehyskaudella alueellisten joukkojen ja kauko-
vaikuttamiskyvyn kehittämisessä. Painopistettä siirretään
operatiivisten joukkojen suorituskyvyn päivittämiseen kehyskau-
den lopulla. Kehyspäätöksen mukainen materiaali-investointitaso
tarkoittaa käytännössä voimakasta priorisointia.

Puolustushallinto jatkaa sopeuttamispäätösten toimeenpanoa menosäästöjen aikaansaamiseksi, menopaineiden hallitsemiseksi ja puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon rahoittamiseksi. Reserviläiskoulutusta, harjoitustoimintaa sekä lento- ja alustoimintaa jatketaan supistetulla tasolla vielä v. 2014. Puolustusvoimauudistuksen keskeisenä tavoitteena on koulutus- ja harjoitustoiminnan palauttaminen sodan ajan joukkojen koulutusvaatimusten edellyttämälle tasolle. Vuodesta 2015 alkaen lentotuntien, alusvuorokausien, kertausharjoituksissa koulutettujen reserviläisten sekä varusmiesten sotaharjoitusperusteisten maastovuorokausien määrä palautetaan tavoitetasolle.

Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon jälkeen sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoista noin kolmasosa käytetään puolustusvoimien materiaalisesta valmiuden menoihin, noin kolmasosa kiinteisiin henkilöstömenoihin ja noin kolmasosa muihin toimintamenoihin. Tämä edellyttää mm. sitä, että puolustushallinnon henkilöstö- ja kiinteistömenojen kasvua hillitään.

Puolustusvoimauudistuksessa varmistetaan yleisen asevelvollisuuden toimivuus ja taataan palveluskelpoisen ikäluokan kouluttaminen laadukkaasti. Yleisen asevelvollisuuden toimivuutta edistetään turvaamalla kouluttavien yksiköiden toimintamahdollisuudet sekä parantamalla asevelvollisten ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien sosiaalis-taloudellista asemaa mm. siten, että päivarahoja pyritään tarkistamaan määrävuosin elinkustannusten muutoksia vastaavasti ja kaikki kotimaan lomamatkat säädetään vuoden 2014 alusta maksuttomiksi.

Kehyskaudella valtiovarainministeriön toiminnan rahoitushaasteet liittyvät mm. eurokriisin hoitamiseen, kuntauudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon sekä ministeriön toimitilojen korjaukseen (Kampus-hanke). Ministeriön toiminnan turvaamiseen osoitetaan ministeriön toimintamenoihin 1,5 milj. euroa v. 2014 ja 1 milj. euroa vuosittain vuosina 2015—2017.

Yleisradioveroon liittyvistä tehtävistä johtuen Verohallinnon henkilötyövuosimäärä lisääntyy kahdella v. 2013 ja 11:llä v. 2014, minkä vuoksi Verohallinnolle osoitetaan toimintamenoihin 0,65 milj. euron lisäys vuosittain koko kehyskaudelle. Viestintäviraston henkilötyövuosimäärä vähenee Yleisradion rahoitusuudistuksen johdosta. Lisäksi Yleisradioveroon liittyvien tietojärjestelmien ylläpitokustannuksien vuoksi Verohallinnon toimintamenoihin osoitetaan 0,4 milj. euron vuosittainen lisäys kehyskaudelle. Harmaan talouden torjuntaan osoitetaan 2,2 milj. euron lisäys kullekin kehysvuodelle.

Valtiokonttorin toimintamenojen sopeuttamista nykyistä alhaisemmalle tasolle jatketaan tavoitteena saattaa viraston nettomenotaso edellisen kehyspäätöksen tasoon kehyskauden päättymiseen mennessä. Valtiokonttorin toimintamenoihin osoitetaan toiminnan sopeuttamiseen hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa siirtoja 1—4

**Valtiovarain-
ministeriön hallin-
nonala**

milj. euroa vuodessa kehyskaudella. Lisäksi välttämättömän toiminnan rahoitukseen Valtiokonttorin toimintamenoihin varataan uutta rahoitusta 4 milj. euroa v. 2014 ja 3 milj. euroa v. 2015.

Suomen Pankissa toteutettua maksutasetilastointia ollaan siirtämässä Tilastokeskukseen, minkä vuoksi Tilastokeskukselle osoitetaan määrärahalisäyksenä 0,7 milj. euroa v. 2014, 1,4 milj. euroa v. 2015, 2,0 milj. euroa v. 2016 ja 1,0 milj. euroa v. 2017. Suomen Pankin oletetaan ottavan huomioon tämän vastaavana lisäyksenä sen voiton tuloutuksessa talousarviotalouteen.

Aluehallintovirastojen toimintamomentille osoitetaan vuosittainen 1,7 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta- sekä ympäristölupatehtävien resurssien vahvistamiseen. Rahanpesun ja terrorismin valvonnan lisäämiseksi osoitetaan 0,28 milj. euroa vuodessa.

Valtion eläkemenoenusteita on tarkennettu mm. alkavien eläkeiden osalta, mikä nostaa eläkemenoja yhteensä n. 60 milj. euroa kehyskaudella.

Indeksikorotus lisää kuntien valtionosuuksia n. 175 milj. eurolla v. 2014. Toisaalta valtionosuuksia pienentävät peruspalvelujen valtionosuuden leikkaukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimenpiteet (ml. vanhuspalvelulaki, oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen sekä muu sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen) lisäävät valtionosuuksia v. 2014 79 milj. euroa ja 130 milj. euroa v. 2015.

Kuntaudistusta tuetaan rahoittamalla yhdistymisavustukset ja -selvitykset. Lisäksi valtionosuusmenetykset kompensoidaan kokonaan valtion varoista.

Toteutetaan vuosina 2014–2017 toimintaohjelma, jolla vähennetään kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjä velvoitteita. Toimintaohjelman tavoitteena on saavuttaa yhden miljardin euron kokonaisvähennys kuntien ja kuntayhtymien toimintamenoihin vuoden 2017 tasolla. Kuntien omaa veropohjaa vahvistetaan osoittamalla jäteveron tuottoa vastaava lisäys kunnille vuoden 2014 alusta alkaen. Lisäksi kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistamisella vahvistetaan kuntien omaa veropohjaa. Jatketaan korotettua yhteisöveron jako-osuutta kunnille vuosina 2014–2015. Hallituksen linjausten mukaisesti kuntia tuetaan kuntauudistuksen kaikissa vaiheissa. Kuntia tuetaan konkreettisilla kärkihankkeilla, jotka liittyvät muun muassa muutosjohtamiseen kuntaliitostilanteessa, tietohallintotoimintaan ja talouden tasapainottamissuunnitelmien laatimiseen. Lisäksi toteutetaan kehittämishankkeita lähipalveluihin ja lähidemokratiaan liittyen. Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus 0,6 milj. euroa vuodessa kootaan määrärahasiirtoina valtiovarainministeriön pääluokan sisällä. Kuntataloutta käsitellään kokonaisuutena kehyspäätöksen luvussa 5. Peruspalveluohjelma.

Euroopan unionin kuluva rahoituskehyskausi päättyy 31.12.2013. Eurooppa-neuvosto pääsi 8.2.2013 sopuun seuraavan rahoituske-

hyskauden (2014—2020) kokonaistasosta, mutta neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat vielä kesken. Maksuja Euroopan unionille on tarkistettu Eurooppa-neuvostossa sovitun kokonaistason mukaisesti. Myös maksuprofiili on täsmennetty Eurooppa-neuvostossa hyväksytyin mukaiseksi. Lisäksi oletetaan, että omien varojen päätös tulee voimaan takautuvasti v. 2016, jolloin tulisi maksettavaksi takautuvasti kolmen vuoden kerta-alennukset eräille nettomaksajamaille. Näistä syistä Suomen maksuja edelliseen kehyspäätökseen verrattuna on tarkistettu alaspäin n. 74 milj. eurolla v. 2014, n. 135 milj. euroa v. 2015 ja ylöspäin n. 40 milj. eurolla v. 2016. Samalla EU-maksujen määrärahaan on kuitenkin tarpeen tehdä indeksitarkistusta tarkoittava vuosittainen lisäys 31,7—34,5 milj. euroa. Vuonna 2017 arvioidaan tarvittavan EU-maksuihin määrärahaa n. 1,9 mrd euroa.

Valtiovarainministeriö toteuttaa vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa omalla hallinnonalallaan kärkihankkeinaan toimialariippumattomien tieto- ja viestintätehtävien kokoamishanke (TORI) ja Verohallinnon johtama viranomaistietopalvelurajapinta-hanke (VTPR).

Koulutuksen järjestäjä- ja oppilaitosverkon kehittämistä jatketaan niin ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen kuin korkeakoulutuksen osalta. Samalla varmistetaan koulutustakuun toteutuminen ja jatketaan määräaikaisen nuorten aikuisten osaamisohjelman toteutusta vuoteen 2016 saakka.

Valmistellaan päivähoidon koskevat säädökset. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014. Oppilaskuntien toiminta vakiinnutetaan perusasteelle.

Otetaan käyttöön täydessä laajuudessaan uudistetut ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen haku- ja valintapalvelut sekä aikuiskoulutuksen hakupalvelut ja koulutustietopalvelut.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen sekä aikuiskoulutuksen rahoitusta koskevat uudistukset sovitetaan valtionosuusuudistuksen aikatauluun. Ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä muutetaan 1.1.2014 alusta lukien vauhdittamaan ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan miten ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muuttaminen toteutetaan. Uudistuksen tueksi valtio varautuu tekemään ammattikorkeakouluihin finanssisijoituk-
sia v. 2015.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusindeksi jäädytetään vuodeksi 2014.

Suomen Akatemian myöntövaltuutta lisätään vuodesta 2014 lähtien vuositasolla 10 milj. eurolla tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman toteuttamiseen ottaen huomioon ICT2015-ohjelma.

**Opetus- ja kulttuuri-
ministeriön hallin-
nonala**

Lisäksi Akatemian valtuuteen kohdistetaan kertaluonteinen 17 milj. euron vähennys v. 2014. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen budjetointi tullaan muuttamaan arviomääräraahaperusteiseksi ja Akatemialle kertyneet aiemmilta budjettivuosilta siirtyneet määrärahat tullaan käyttämään Akatemian tekemien sitoumusten rahoittamiseen vuosina 2013—2015. Siirtyneiden määrärahojen käyttö pienentää tutkimushankkeiden myöntövaltuuden käytön rahoittamiseksi tarvittavaa uutta määrärahaa kertaluonteisesti kyseisinä vuosina. Jatkossa määrärahojen vuosierät muuttuvat nykyistä takapainotteisemmiksi vastaten paremmin määrärahojen todellista käyttöä.

Opintotuki sidotaan indeksiin 1.8.2014 lukien.

Opintotukijärjestelmää uudistetaan hallitusohjelman ja hallituksen rakennepoliittisen kannanoton mukaisesti tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Opintolainavähennysjärjestelmä korvataan selkeämmällä, tutkinnon tehokkaaseen suorittamiseen kannustavalla sekä lainan takaisinmaksua turvaavalla opintolainahyvityksellä. Itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulorajoja korotetaan 30 prosentilla 1.8.2014 lukien.

Valtion taidemuseo muuttuu Kansallisgalleriaksi vuodesta 2014 alkaen. Kansallisgalleria siirretään rahoitettavaksi veikkausvoittovaroista. Tämän siirron vaikutuksia muille veikkausvoittovarojen edunsaajille pehmennetään määräaikaisella rahaston purkamisella. Journalistisen kuva-arkiston toiminta vakiinnutetaan. Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus yhdistyvät. Julkisen talouden kestävyysvajeen ja valtion velkaantumiskehityksen hallitsemiseksi valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille, orkestereille ja museoille kohdistuvia säästöjä jatketaan v. 2015 jälkeen muuttamalla määräaikainen säästölaki pysyväksi. Liikuntalaki uudistetaan.

Veikkausvoittovarojen tuoton arvioitu kasvu on 1 % kunakin kehysvuonna. Veikkausvoittovaroja on tarkoitus käyttää Helsingin Olympiastadionin perusparannushankkeeseen.

Valtioneuvosto tekee kevään 2013 aikana opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä periaatepäätöksen luovan talouden poikkiallinoisesta kehittämisestä. Periaatepäätöksen tavoitteena on luovan osaamisen talouskasvun vahvistamiseksi toimeenpanna luovan talouden edistämistoimenpiteitä.

Maataloutta, maaseudun kehittämistä ja kalataloutta tuetaan kansallisten ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalatalouspolitiikan tavoitteiden mukaisesti sekä EU:n rahoituksella että kansallisin varoin. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja kalastuspolitiikka sekä EU:n maaseutu- ja kalatalouden ohjelmat uudistetaan vuodesta 2014 lukien. Monet kansallisista tukijärjestelmistä uudistuvat myös vuodesta 2014 lukien. Uudistusten valmistelussa ja toteuttamisessa

lähdetään kehyksen mukaisesta kansallisen rahoituksen yhteismäärästä ja EU-rahoituksen mahdollisimman suuresta määrästä.

Hallitusohjelman mukaan maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan. Hallitusohjelman edellyttämä Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) toimivuutta, rakennetta ja asemaa koskeva arviointi valmistui kesällä 2012. Kehykseen ei sisälly siirtoa Maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Hallitusohjelman mukaisia säästöjä kohdistuu mm. vesihuollon ja tulvasuojelun tukemiseen. Vuosina 2014—2015 säästö on yhteensä 6 milj. euroa vuodessa, ja vuosina 2016—2017 säästö nousee tasolle 11 milj. euroa. Vuosina 2016 ja 2017 kehyspäätöksen mukainen määrärahaa ei riitä v. 2015 valmistuvien merkittävien tulvariskialueiden riskienhallintasuunnitelmien mukaisten tulvasuojelutoimenpiteiden tukemiseen. Tarkoitus onkin vuotuisten talousarvioehdotusten yhteydessä pyrkiä siirtämään tarkoitukseen lisävaroja hallinnonalan kehyksen puitteissa.

Metsiin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyyn ja kannattavuuden parantamista jatketaan Kansallisen metsäohjelman linjauksilla ja toimenpiteillä. Sovittujen menosäästöjen johdosta metsätalouden tukijärjestelmiä joudutaan tarkistamaan: muutoksia tehdään tuetaviin töihin, tukiehtoihin ja tukitasoihin. Yhteensä Kemera-tukeen, pienpuun energiatukeen ja Metso-ohjelman toteutukseen kohdistuu v. 2014 säästöä 21 milj. euroa, v. 2017 säästö nousee 33 milj. euroon.

Metsähallituksen tuloutustavoite on hallitusohjelman edellyttämällä tasolla. Tuloutustavoitteen saavuttamiseksi Metsähallitus jatkaa kannattavuutta parantavia toimenpiteitä. Tarkoituksena on, että Metsähallituksen toiminta käynnistyy uuden metsähallituslain mukaisena valtion liikelaitoksena vuoden 2015 alusta lukien.

Maanmittauslaitoksen hallitusohjelman edellyttämä säästö on 3,0 milj. euroa v. 2014 ja seuraavina vuosina 4,3 milj. euroa vuodessa. Laitoksen organisaatiomuutokseen liittyen vuotuisena lisäsäästönä on otettu huomioon 3 milj. euroa vuodesta 2015 lukien. Säästöä on kohdistettu myös kiinteistötoimitusten tukeen sekä hallinnonalan yhteistutkimuksen tukemiseen ja arviointeihin.

Toimialariippuvien tietojärjestelmien kehittämisen sekä paikkatietotekniikan soveltamisen ja tutkimuksen tehostamista selvitetään. Tutkitaan vaihtoehtoa siirtää maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämistehtävät, Geodeettisen laitoksen tutkimus- ja kehittämistehtävät, Maanmittauslaitoksen paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen liittyvät tehtävät sekä mahdollisuuksien mukaan eri virastojen muitakin toimialariippuvia tietotekniikan kehittämistehtäviä vaiheittain kehyskaudella vuoden 2015 alussa käynnistettävään tieto- ja paikkatietotekniikan kehittämiseen ja tutkimukseen keskittyvään keskukseseen (ELMA).

Maanmittauslaitoksen organisaatiota kevennetään siirtymällä yksiportaiseen valtakunnalliseen toimintamalliin v. 2014, mikä lisää koko laitoksen prosessien tehokkuutta ja tuottavuutta.

Hallinnonalalle perustetaan tutkimuksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi Luonnonvarakeskus 1.1.2015 lukien. Se muodostetaan Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta ja Metsäntutkimuslaitoksesta, jotka vastaavasti lakkautetaan.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan liittyen ministeriö jatkaa toimeenpanotehtävien siirtämistä alaiseen hallintoon ja samalla edistää hallinnonalan organisaatioiden yhteistyötä mm. tehostamalla hallinnonalan konserniohjausta. Sähköisiä tietopalveluita ja tietoa-aineistojen sähköisiä ylläpitomenetelmiä kehitetään asiakaspalvelun tehostamiseksi ja tietoa-aineistojen yhteiskäytön ja ajantasaisuuden parantamiseksi. Hallinnonalan keskeisiä hankkeita ovat toimialariippuvien tietotekniikkatehtävien kokoaminen (ELMA) ja hallinnonalan tilasto- ja tiedonhallintatehtävien kokoaminen (LUHTI 2015).

Liikenne- ja viestintä- ministeriön hallin- nonala

Perusväylänpidon rahoitusta suunnataan liikenneverkon päivittämiseen kunnossapitoon. Liikennepoliittisen selonteon linjauksen mukaisesti väyläinvestoinneista siirretään 100 milj. euroa vuodessa liikenneverkon pieniin investointeihin ja ylläpitoon vuodesta 2016 alkaen. Keskeisen verkon palvelutason säilyttäminen on tavoitteena kaikissa tuoteryhmissä paitsi parantamisessa. Logistisen tehokkuuden parantamiseksi raskaan liikenteen kaluston enimmäismassoja ja mittoja korotetaan ja niiden käyttö tieverkolla mahdollistetaan vaiheittain suuntaamalla ensivaiheessa lisärahoitus elinkeinoelämän kannalta kriittisimmille reiteille. Tässä tarkoituksessa siltojen ja teiden kantavuuden korjauksiin esitetään määrärahalisäystä 10—15 milj. euroa vuodessa. Vuodesta 2016 lukien kehittämisinvestointien taso on vuosittain valtion rahoitusosuuden osalta 377 milj. euroa.

Hallituskaudella käynnistetään liikennepoliittisessa selonteossa nimetyt hankkeet, joiden valmistuminen siirtyy osittain kehyskauden jälkeisiin vuosiin. Määrärahalisäys väylähankkeisiin on kaiken kaikkiaan v. 2014 113 milj. euroa ja v. 2015 58 milj. euroa. Näistä lisäyksistä osoitetaan 50 milj. euroa selonteossa esitettyjen hankkeiden tehokkaaseen läpiviemiseen. Helsingin ratapihan toiminnallisuuden parantamisen hanke siirretään käynnistettäväksi myöhemmin Pissararadan rakentamisen yhteyteen. Vaalimaan rekkaparkki sisällytetään E 18 Hamina-Vaalimaa -hankkeeseen.

Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoitusuudistuksen myötä yleisradioveron vuositason tuotto ja siihen perustuva rahastosiirto on mitoitettu 500 milj. euron suuruiseksi v. 2013. Rahastosiirron vuotuista tasoa tarkistetaan yhdistelmäindeksin perusteella, jossa kuluttajahintaindeksin paino on yksi kolmannes ja ansiotasoindeksin paino kaksi kolmannesta. Tämänhetkisten hinta- ja kustannusennusteiden mukainen määrärahatarve ja vastaavasti yleisradiove-

ron tuottotavoite on 512 milj. euroa v. 2014. Rahastosiirtoa käsitellään talousarviossa kehyksen ulkopuolisena menoeränä. Kyse on poikkeuksesta hallitusohjelman kehyssäntöön nähden. Yleisradion rahoitusuudistuksen johdosta siirretään 11 henkilötyövuotta Viestintävirastosta Verohallintoon hoitamaan verotustehtäviä vuoden 2014 alusta.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kärkihankkeet ovat hallinnonalan tulosohjauksen kehittäminen ja julkisesti rahoitettujen henkilökuljetusten uudistaminen. Jälkimmäisellä pyritään tehostamaan palveluiden tuottamista laatutasoa parantaen. Hankkeen tuloksena on odotettavissa säästöjä julkiselle taloudelle tai ainakin lievitystä muutoin lisääntyvien menojen kasvuun.

Älykäs ja oikeudenmukainen liikenne -työryhmän työ valmistuu 31.12.2013. Työryhmän työskentelyä ja tulevaa päätöksentekoa edistetään käynnistämällä maksamisjärjestelmien kokeilu yhdessä alan toimijoiden kanssa.

Liikennepolitiikan uusien toimintamallien kehittymistä vauhditetaan monipuolisilla liikennepolitiikan eri osa-alueisiin liittyvillä kokeiluilla laajassa yhteistyössä.

ELY-keskusten toimintaedellytysten turvaamiseksi lisätään niiden toimintamenoja 5,6 milj. euroa v. 2014. Lisäys nousee 9,1 milj. euroon v. 2015.

Hallitusohjelman mukaisesti Finnvera Oyj:n riskinottoa lisätään ja tämän johdosta Finnveran luotto- ja takaustappiositoumusten määrärahaa lisätään 1,2 milj. euroa v. 2014, 2 milj. euroa v. 2015 ja 20,3 milj. euroa vuosina 2016—2017. Finnveran korkotukijärjestelmä lakkautetaan vuoden 2014 alussa, minkä johdosta määrärahaa vähennetään edelliseen kehykseen nähden 10,2 milj. euroa v. 2014, 10,4 milj. euroa v. 2015, 8,9 milj. euroa v. 2016 ja 9,3 milj. euroa v. 2017. Tekesin avustusvaltuuksia on vähennetty osana sopeutus-toimenpiteitä 20 milj. eurolla koko kehyskauden ajan. Tästä aiheutuu määrärahasäästöä 8,4 milj. euroa v. 2014, 19,2 milj. euroa v. 2015, 19,7 milj. euroa v. 2016 ja 20 milj. euroa v. 2017.

Vuonna 2014 käynnistetään uusi innovatiiviset kaupunkiympäristöt (INKA) -ohjelma, jonka hallinnointi organisoidaan osaksi Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintaa. Keksintötoiminnan tukeminen siirretään osaksi ELY-keskuksia v. 2014.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa määrärahoja kohdistetaan hallitusohjelman mukaisesti työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimiin, varsinkin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymisen parantamiseksi. Tavoitteena on pitää aktivointiaste kehyskaudella hallitusohjelman mukaisesti 30 prosentin tasolla. Määrärahoja on lisätty 7 milj. euroa v. 2017 johtuen työurasopimuksen mukaisesta 60 vuotta täyttäneiden työssäoloehtojen muutoksesta. Palkkaturvan määräraha-arviota on korotettu 8 milj. euroa v. 2014, 10 milj. euroa

**Työ- ja elinkeino-
ministeriön hallin-
nonala**

v. 2015 ja 12 milj. euroa vuosina 2016—2017. Työelämän kehittämisstrategian toimeenpanoa varten on lisätty määrärahoja edelliseen kehykseen verrattuna 1 milj. euroa vuosina 2014—2015.

Alueellista kuljetustukijärjestelmää jatketaan ja tätä varten määrärahaehykseen on lisätty 5 milj. euroa vuosittain.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon siirretään kemikaalien markkinavalvontatehtävät kunnilta ja aluehallintovirastojen työsuojeluvastuualueilta 1.9.2013 alkaen ja tämän seurauksena Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon siirretään määrärahoja 0,4 milj. euroa.

Kehyskauden ensimmäinen vuosi on uuden rakennerahastokauden (2014—2020) aloitusvuosi. Uuden ohjelmakauden myöntämisvaltuudet ovat runsaat 291 milj. euroa vuodessa. Kehykseen ei ole sisällytetty 7 %:n suoritusvarausta, joka jaetaan v. 2019 ohjelmien tavoitteiden toteutumisen perusteella. Rakennerahastojen maksatusmäärärahat ovat 570 milj. euroa v. 2014, 461 milj. euroa v. 2015, 212 milj. euroa v. 2016 ja 314 milj. euroa v. 2017. Vuosien 2014—2015 maksatusmäärärahaa on lisätty 148 milj. euroa v. 2014 ja 125 milj. euroa v. 2015 edelliseen kehyspäätökseen verrattuna. Lisäys johtuu ohjelmakauden 2007—2013 maksatusaikataulujen viivästyisestä. Manner-Suomen uuden ohjelmakauden kansallinen määräraha on mitoitettu 50 prosentin tasolle koko maassa.

Äkillisten rakennemuutostilanteiden hoitamiseen on lisätty yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden myöntämisvaltuutta 20 milj. eurolla koko kehyskaudelle. Valtuuden lisäyksestä johtuen määrärahaa on lisätty 4 milj. euroa v. 2014, 12 milj. euroa v. 2015, 19 milj. euroa v. 2016 ja 20 milj. euroa v. 2017.

Energiatuen myöntämisvaltuutta on lisätty 90 milj. euroa v. 2014 rikkidirektiivin sopeuttamisohjelmaan sisältyvän LNG-infrastruktuurin rakentamisen vauhdittamiseksi. Valtuuden lisäyksestä johtuen maksatusmäärärahaa on lisätty 39 milj. euroa v. 2014, 46 milj. euroa v. 2015 ja 18 milj. euroa v. 2016. Lisäksi momentin myöntämisvaltuuteen on kohdennettu kehyskauden kaikille vuosille 5 milj. euron vähennys sopeutustoimenpiteenä.

Keskeisiä vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toimenpiteitä kehyskaudella ovat ELY-keskusten toiminnan ja palveluiden sähköistäminen, Patentti- ja rekisterihallituksen kauppa- ja yhdistysrekisterien paikallisviranomaisverkoston uudistaminen sekä Geologian tutkimuskeskuksen mittaus- ja näytteenottopalveluiden uudelleenorganisointi.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahatasoon kehyskaudella vaikuttavat suhdanneluonteiset ja ns. automaattiset tekijät, kuten mm. työttömyysasteen muutos, lakisääteiset indeksikorotukset sekä väestön rakenteeseen liittyvät tekijät.

Pienituloisten ostovoiman turvaamiseksi on perusturvaetuuksiin tehty ylimääräinen aikaistettu indeksitarkistus 1.1.2013, jonka tavoitteena on kompensoida arvonlisäveron nousua. Indeksikorotuk-

sen aikaistus otetaan alentavana tekijänä huomioon tehtäessä indeksitarkistusta v. 2014.

Työmarkkinakeskusjärjestöjen solmiman työurasopimuksen mukaisesti työttömyysturvan ansiopäivärahan tasoja vähennetään, jolloin korotettu ansio-osa poistuu. Lisäksi työllistymistä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin osallistuvat saavat muutosturvan ansio-osan suuruista päivärahaa.

Työurasopimuksen mukaan alle kolmen vuoden työhistorian omaavien ansiopäivärahakauden enimmäiskesto lyhenee 400 päivään, työssäoloa lyhenee 34 viikosta 24 viikkoon ja työllistymistä edistäviistä aktiivitoimenpiteistä kieltäytyminen lyhentää päivärahaa 100 päivällä. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2014. Edellä mainittujen muutosten vaikutus valtion menoihin arvioidaan kustannusneutraaliksi v. 2014. Lisäpäiväoikeuden ikäraja korotetaan yhdellä vuodella v. 1957 ja sen jälkeen syntyneillä. Tämän arvioidaan säästävän ansioturvan menoja vuodesta 2015 lukien. Edellä lueteltujen muutosten yhteisvaikutuksesta valtiolle syntyy säästöä 9,6 milj. euroa vuodesta 2015 lähtien.

Lisäksi työurasopimuksen mukaisesti kansaneläkkeen varhennettua vanhuuseläkkeen alaikäraja nostetaan 63 vuoteen 1.1.2014 lukien, mikä vähentää kansaneläkemenoja 1 milj. euroa v. 2014 ja 2 milj. euroa vuosina 2015—2017.

Valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan uuden lastensairaalan rakentamisen varmistamiseksi sairaalan perustamiskustannuksiin varataan 40 milj. euroa vuosille 2015—2016.

Potilaiden oikeuksien soveltamista rajat ylittävässä terveydenhuollossa koskeva direktiivi, ns. potilasdirektiivi, huomioidaan kansallisessa lainsäädännössä 1.1.2014 lukien. Potilasdirektiivin mukaan potilas voi hakeutua hoitoon toiseen EU-maahan. Potilaalle syntyneet kustannukset korvataan pääsääntöisesti sairaanhoitokuutuksesta sairaanhoitokorvauksina. Sairausvakuutuksen korvausten valtion osuuden arvioidaan lisääntyvän tämän vuoksi 2 milj. eurolla v. 2014. Direktiivin toimeenpanoa varten perustetaan Kelan yhteyteen kansallinen yhteyspiste, jonka toimintakuluihin osoitetaan 0,7 milj. euroa v. 2014.

Yhdistelmälapadirektiivi velvoittaa jäsenmaita kohtelemaan EU:n alueelle tulevia, työssä käyviä, kolmansien maiden kansalaisia yhdenvertaisesti oman maan kansalaisten kanssa sosiaaliturvan alalla, sosiaalipalveluja ja toimeentulotukea lukuun ottamatta. Direktiivin arvioidaan lisäävän valtion menoja 5 milj. euroa vuodessa vuodesta 2014 lukien.

Kansallisen terveystarkiston (KanTa) toiminnan ja maksuvalmiuden turvaamiseksi Kansaneläkelaitoksen palvelurahastoon kohdennetaan 4 milj. euroa v. 2014. Valtion rahoitus korvataan käyttäjämaksuista saaduilla varoilla vuoteen 2022 mennessä.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen raamisopimuksessa sovittujen linjausten mukaisesti lisää valtion menoja 0,4 milj. eurolla vuodesta 2014 lukien.

Veteraanien vanhuudenhuollon palveluiden turvaamiseksi toteutetaan vuoden 2013 alusta lukien uudistuksia, joiden tavoitteena on varmistaa riittävät palvelut rintamaveteraaneille. Rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahaa korotetaan 6 milj. eurolla ja pitkäaikaisen laitoshoidon haitta-asterajaa laskettiin 25 prosentista 20 prosenttiin vuoden 2013 alusta. Näiden kustannusvaikutus on yhteensä arviolta 9 milj. euroa v. 2014 ja 8 milj. euroa v. 2017.

Kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden tarpeen arvioidaan laskevan n. 47 milj. euroa kehyskauden loppuun mennessä. Valtionavustus kuntien toteuttamiin sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin on 11,5 milj. euroa v. 2014 ja 10,5 milj. euroa vuodessa vuosina 2015—2017. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidolain mukaiseen tutkimustoimintaan on varattu kehyskaudella 30 milj. euroa vuodessa.

Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan esitetään n. 27 milj. euron määrärahaa vuodelle 2014. Aiemman periaatelinjauksen mukaisesti toimintaan kohdennettavasta erillisestä valtionavustuksesta luovutaan v. 2017, jolloin valtion rahoitus ohjataan toimintaan kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmistelu käynnistetään välittömästi. Järjestämislaki tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Sote-uudistusta viedään eteenpäin yhdessä kuntauudistuksen kanssa ja sote-palvelut järjestetään kuntapohjaisesti.

Kuntien järjestämiin peruspalveluihin ja niihin suoritettaviin valtionosuuksiin liittyviä asioita käsitellään kokonaisuutena kehyspäätöksen luvussa 5. Peruspalveluohjelma.

Yhteisöille ja säätiöille jaetaan 308 milj. euroa Raha-automaattiyhdistyksen avustuksina vuosina 2014—2017. RAY:n tuottovaroista Valtiokonttorin kautta veteraaneille jaettavaksi määrärahaksi arvioidaan 92,3 milj. euroa v. 2014. Määrän arvioidaan veteraanien lukumäärän vähentyessä alenevan kehyskauden loppuun mennessä n. 85 milj. euroon.

Sosiaali- ja terveystieteiden hallinnon osuus valtiontalouden n. 500 milj. euron nettosopeutuksesta on menoleikkausten osalta n. 233 milj. euroa vuodesta 2015 alkaen. Tämä sisältää pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtona kunnille 150 milj. euroa, hallinnonalan sektoritutkimukseen kohdistuvana säästönä 30 milj. euroa ja sairausvakuutuksen matkakorvausten ja muiden korvausten säästöinä 50 milj. euroa erikseen sovittavalla tavalla kuitenkin siten, että säästö kohdennetaan täysimääräisesti valtion rahoitusosuuteen.

Kehyskaudella panostetaan erityisesti toimiin kansallisen ja EU-ilmastopolitiikan tehostamiseksi ja kansainvälisen ilmastopöytäkirjan aikaansaamiseksi, monitahoiseen yhteistyöhön Itämeren tilan parantamiseksi sekä ympäristöä, luonnon monimuotoisuutta ja kestävyyttä turvaaviin toimiin kotimaassa. Rakennetussa ympäristössä korostuvat rakentamisen ja maankäytön energiatehokkuus sekä asuntomarkkinoiden sosiaalisen ja alueellisen tasapainon ja vakauden turvaaminen. Riittävä ja hyvää yhdyskuntarakennetta tukeva asuntotonttien kaavoitus on kasvukeskuksissa tärkeässä asemassa.

Energiatehokkuuden parantamiseen sekä energiatehokkuutta koskevien direktiivien kansalliseen voimaan saattamiseen liittyviin selvityksiin kohdistetaan 1 milj. euron lisärahoitus vuodesta 2014 alkaen.

Määrärahoja suunnataan hallitusohjelman mukaisesti vihreää taloutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen erityisesti tuotannon ja kulutuksen ekotehokkuuden parantamiseksi sekä materiaalien käsittelyn ja kierrätyksen tehostamiseksi. Itämeren suojelun, samoin kuin Etelä-Suomen metsien suojelun toimintaohjelman (METSO) jatkaminen ja aiempien suojeluohjelmien toimeenpano ovat jatkosakin keskeisiä painopisteitä. Soidensuojeluohjelmaa ryhdytään valmistelemaan. Vesienhoidon toteutusohjelman toimeenpanoa jatketaan. Öljyntorjuntavalmiuden parantamiseen panostetaan peruskorjaamalla öljyntorjunta-alus Hylje sekä varustamalla uusi ulkovartiolaiva jääöljynkeruulaitteilla. Hylkeen peruskorjaukseen osoitetaan 12 milj. euroa ja ulkovartiolaivan öljynkeruulaitteisiin 1,5 milj. euroa v. 2014. Lisäksi ympäristövahinkojen torjuntaan osoitetaan määrärahaa lisätään 0,6 milj. euroa vuosina 2014—2015 ja 1,1 milj. euroa vuosina 2015—2016.

Ympäristöhallinnon ohjauksen vahvistamiseen ja valtakunnallisten tehtävien hoidon kehittämiseen varataan 2 milj. euron määräraha koko kehyskaudelle. Määräraha käytetään aluehallintoviranomaisten ympäristötehtävien hoidon kehittämiseen ja tehostamiseen.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla vastataan osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamistarpeeseen sekä työmarkkinoiden muutokseen kirkastamalla valtionhallinnon roolia ja tehtäviä, tuottamalla esille rakenteellisia uudistuksia sekä ottamalla käyttöön valtionhallinnon uutta roolia tukevia toimintatapoja. Ohjelman avulla pyritään kehittämään valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuutta toteuttamalla hallinnonalakohtaisia ohjelmia, niiden vaikuttavuutta, palvelukykyä, aikaansaannoskykyä, tuottavuutta ja taloudellisuutta tasapainoisesti seuraten.

Ohjelman seurantakohteet ovat a) budjettitalouden toimintame-
not, b) henkilötyövuodet, c) osaamisen kehittyminen ja uudistuminen VMBaro-indeksi, d) motivaatio ja työn imu VMBaro-indeksi,

Ympäristöministeriön hallinnonala

3.2. Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma

e) johtaminen ja työyhteisön vuorovaikutus VMBaro-indeksi sekä
f) sairauspoissaolopäivät, joiden kehitystä seurataan vuosittain. Ministeriöiden tulee vastata hallinnonalan toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurantatietojen tuottamisesta.

3.3. Valtion tietojärjestelmähankkeet ja -menot

Säästöt ICT-menoissa

Hallitusohjelmaan sisältyi julkisen hallinnon atk-uudistuksen 110 milj. euron menosäästö vuoden 2015 tasolla. Ensimmäisessä vaiheessa hallinnonaloille kohdennettiin ict-säästöt, jotka ovat vuositasolla yhteensä 30 milj. euroa vuodesta 2013 lukien. Tässä kehyspäätöksessä toteutetaan ict-säästön ns. toinen vaihe, jossa ict-menoja alennetaan edelleen 20 milj. eurolla v. 2014 ja 65 milj. eurolla vuodesta 2015 lukien. Hallinnonaloille tästä kohdistuu 20 milj. euroa v. 2014 ja 45 milj. euroa vuodesta 2015 lähtien. Hallinnon atk-uudistukseen liittyvänä säästönä toteutetaan siten yhteensä 95 milj. euron vuotuiset säästöt vuoden 2015 tasolla.

Valtion yhteiset tietojärjestelmähankkeet

Virastoissa ja laitoksissa (pl. puolustusvoimat) otetaan käyttöön valtion talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmä, joka korvaa nykyiset vastaavat järjestelmät. Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotot alkoivat v. 2011 ja ne jatkuvat vuoden 2016 loppuun. Hankevaiheen kustannukset, tietokonversiot ja perusliittymien rakentaminen rahoitetaan keskitetysti. Järjestelmän virastokohtaiset käyttöönottoprojektit ja mahdolliset lisäliittymät rahoitetaan pääsääntöisesti virastojen ja laitosten toimintamenoista ja tarvittaessa hallinnonalojen tuottavuussäästömomenteilta. Hallinnonalojen ja virastojen tulee aloittaa valmistautuminen Kieku-toimintamallin käyttöönottoon riittävässä ajoin yhteistyössä Valtiokonttorin ja Palkeiden kanssa, joiden tehtävä on tukea käyttöönotoissa ja muussa talous- ja henkilöstöhallinnon kehittämisessä.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla on vaalikauden kehyksessä varattu vuosittain 60—80 milj. euroa hallinnonalojen keskeisiä tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeita sekä muita tuottavuushankkeita varten. Tästä varauksesta on ennakoitu rahoitettavan keskeisiä tietojärjestelmähankkeita, joita ovat syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmä, viranomaisten yhteinen kentätietojärjestelmä ja Verohallinnon valmisohjelmisto ja tietojärjestelmän uudistushanke. Lisäksi on päädytty rahoittamaan pienempiä tuottavuushankkeita mm. poliisin lupahallinnon sähköinen asiointi, viranomaistietopalvelurajapinta, Maaseutuviraston sähköinen hallinto sekä vesihuoltotiedon hallinta. Edellä mainituille hankkeille on alustavasti varattu rahoitusta kumulatiivisesti yhteensä n. 120 milj. euroa kehyskauden aikana. Kehyskaudella käynnistyviä uusia tietojärjestelmä- ja tuotta-

vuushankkeita on varauduttu rahoittamaan yhteensä n. 150 milj. eurolla. Suunnitellun rahoituksen ottaminen vuotuisiin talousarvioihin edellyttää sitä, että hankesuunnitelmat ovat riittävän täsmällisiä mm. aiheutuvien ja poistuvien kustannusten ja hankkeen toteutettavuuden osalta sekä merkittävässä tietojärjestelmähankkeissa tietohallintolain (634/2011) edellyttämä valtiovarainministeriön lausunto on hankkeen etenemistä puoltava. Valtiovarainministeriö tekee tuottavuutta lisäävistä hankkeista asianomaisen ministeriön kanssa yhteistoimintasopimuksen.

Valtiokonttori on selvittänyt valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuuskehitystä. Selvityksen perusteella valtion taloushallinnossa tuottavuus oli kasvanut keskeisissä prosesseissa vuosina 2008—2011 n. 6 % ja henkilöstöhallinnon keskeisissä prosesseissa n. 4—6 %. Palvelukeskuksen osuus talous- ja henkilöstöhallinnon tehtäviin sitoutuvasta henkilötyövuosimäärästä oli kokonaisuutena 11 %. Virastoissa ja laitoksissa tehdään edelleen 89 % kaikista talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävistä. Hallinnonala- ja kirjanpitoyksikkökohtaiset vaihtelut palvelukeskuksen hyödyntämisessä olivat huomattavia (vaihteluväli 4—20 %).

Hallinnonala- ja virastokohtaiset mahdollisuudet lisätä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) käyttöä ovat suuria. Ministeriöiden tulee kehyskaudella ohjata hallinnonalaansa talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien siirtämiseksi palvelukeskuksen hoidettavaksi palvelukeskusmallilla tavoiteltavien hyötyjen toteuttamiseksi sekä yhteisten tietojärjestelmien käytön ja prosessien tuottavuuden lisäämiseksi.

Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 3 ½ % vuodessa. Verotulojen kasvuksi arvioidaan 3,9 %. Verotulojen osuus budjettitalouden varsinaisista tuloista on n. 85 %. Verotuksen kokonaisrasitukseen vaikuttaa valtion päätösten ohella kunnallisten verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Vuonna 2017 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) ennakoidaan olevan 54,1 mrd. euroa.

Valtion budjettitalouden tuloarvioiden lähtökohtana on maaliskuussa 2013 päivitetty arvio kansantalouden keskipitkän aikavälin kehityksestä. Talouskasvun ennakoidaan olevan hidasta keskipitkällä aikavälillä, minkä johdosta myös veropohjien kasvu on hidasta. Kokonaistuotannon ennakoidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 1,7 % eli karkeasti yhtä nopeasti kuin arvioitiin edellisen kehyspäätöksen yhteydessä. Talouden lähtötilanne on kuitenkin aiemmin ennakoitua heikompi, kun vuosia 2012 sekä 2013 koskevia kasvuennusteita on alennettu lähelle nolaa.

3.4. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut

4. Tuloarviot ja valtiontalouden tasapaino

Tuloarvioissa on uusien päätösten lisäksi otettu huomioon hallitusohjelman verolinjaukset sekä muut hallituksen jo aiemmin tekemät päätökset, joista suuri osa on toteutettu vuosien 2012 ja 2013 talousarvioiden yhteydessä.

Mittaluokaltaan merkittävin uusi verolinjaus tehdään yhteisö- ja pääomatuloverotukseen. Yhteisöverokantaa alennetaan vuodesta 2014 alkaen 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin samalla kun osinkotulojen verotukseen tehdään merkittävä rakenteellinen uudistus. Julkisesti noteeratuista yhtiöistä saaduista osinkotuloista 85 % luetaan yksityishenkilöiden verotuksessa jatkossa veronalaiseksi, kun aiemmin vain 70 % luettiin veronalaiseksi. Muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadut osingot verotetaan aikaisemmasta poiketen kokonaisuudessaan pääomatulona siten, että osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 % vuotuista tuottoa vastaavasta osingon määrästä 25 % on veronalaista tuloa 150 000 euroon saakka. Tämän euromääräisen rajan ylittävästä osingosta 85 prosenttia on jatkossa veronalaista pääomatuloa. Kahdeksan prosentin vuotuisen tuoton ylittävä osinko verotetaan jatkossa pörssinoteeratuista yhtiöistä saatujen osinkojen tavoin 85 prosenttisesti. Lisäksi pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan siten, että 40 000 euroa ylittävältä osalta pääomatulon vero on 32 %, kun aiemmin raja oli 50 000 euroa.

Kehyspäätös sisältää myös yritysten verotusta kiristäviä toimenpiteitä, joilla pyritään laajentamaan yhteisöveron veropohjaa. Yritysten edustuskulujen vähennyskelpoisuus poistetaan v. 2014 alkaen sekä pitkäaikaisten investointien poistot muutetaan verotuksessa hyödykekohtaiseksi. Hallituksen aiemmin vuosille 2013—2015 päättämät verokannustimet tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä tuotannollisten investointien korotetut poisto-oikeudet perutaan vuodelta 2015. Myös yhteisöjen korkomenojen vähennysoikeutta rajoitetaan lisää vuodesta 2014 alkaen. Yhteisöverotukseen tehtävistä toimista aiheutuvat verotuottomuutokset kompensoidaan muille veronsaajille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Yhteisöveroprosentin alentaminen aiheuttaa n. 870 milj. euron verotulomenetyksen staattisesti vuositason arvioituna. Yhteisö- ja osinkotuloverotuksen rakenteellinen muutos kannustaa joissain tapauksissa noteeraamattomien yhtiöiden omistajien palkanmaksuun osingon sijaan, minkä vuoksi yhteisöveropohja pienenee. Kun nämä käyttäytymisvaikutukset otetaan huomioon, yhteisöverokertymän arvioidaan alenevan 870 milj. euron sijasta n. 960 milj. euroa. Hallitus arvioi, että yhteisöverokannan alentamisella on vaikutuksia mm. yritysmuodon valintaan, yritysten rahoitusrakenteeseen, voiton siirtämiseen, investointien määrään ja investointien sijoittamiseen. Yhteisöverokannan keventämisellä arvioidaan olevan merkittäviä talouskasvua vauhdittavia vaikutuksia. Näiden veropohjaa laajentavien dynaamisten vaikutusten seurauksena, osinkoverotuk-

sen rakenteellisen muutoksen vaikutukset huomioiden, kannan alentamisen fiskaaliseksi vaikutukseksi arvioidaan -480 milj. euroa.

Yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin n. 3 % vuodessa. Vuosina 2013—2014 yhteisöverotuottoa pienentävät määräaikaiset yritysverohuojennukset, sekä tutkimus- ja kehitystoimintaa koskeva kannustin että tuotannollisten investointien korotetut poistot. Verotuoton oletetaan kasvavan samassa tahdissa kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämän kanssa, vaikka yhteisöverotuoton taso putoaakin merkittävästi tehtyjen päätösten seurauksena. Veronsaajakohtaisesti eriteltynä valtion yhteisöverokertymän odotetaan kasvavan hieman yhteisöveron koko tuottoa nopeammin, keskimäärin n. 5 % vuodessa, koska kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuksien määräaikaiset korotukset päättyvät vuonna 2016.

Osinkotuloverotukseen tehtyjen muutosten arvioidaan kasvattavan veron tuottoa yhteensä noin 390 milj. eurolla ansiotulo-osinkojen poistuessa kokonaan sekä osinkotulon veronalaisen osuuden kasvaessa 70 %:sta 85 %:iin. Ansiotuloverotuksen osalta kehyspäätös sisältää vain vähän uusia muutoksia. Verotusta keventäviä toimenpiteitä ovat kunnallisverotuksen perusvähennyksen kasvattaminen 10 milj. eurolla ja työtulovähennyksen korottaminen 60 milj. eurolla. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 2 400 euroon nykyisestä 2 000 eurosta, mikä alentaa verotuottoja 25 milj. eurolla. Ansiotulo-osinkojen poistumisen ansiotuloveroja alentava vaikutus kompensoituu listaamattomien yhtiöiden omistajien lisäessä palkan nostamista osinkojen sijaan. Verotusta kiristävinä toimenpiteinä v. 2015 asuntolainojen korkovähennysoikeutta rajoitetaan edelleen 5 prosenttiyksiköllä sekä opintolainojen korkovähennysoikeus poistetaan kokonaan v. 2015.

Kehyskaudella ansio- ja pääomatuloverojen ennakoidaan kasvavan keskimäärin 6 %. Verojen pohjana olevien ansiotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin runsaat 3 ½ % ja pääomatulojen keskimäärin 4 ½ % vuodessa. Laskelmassa oletetaan hallituksen aiemmin tekemien linjausten mukaisesti, että vuosina 2013 ja 2014 veroperusteita ei tarkisteta inflaation tai ansiotason nousua vastaavasti. Vuonna 2015 veroperusteisiin tehdään hallitusohjelman mukaisesti ansiotasokorotusta tai inflaatiota vastaava tarkistus ja vuosina 2016 ja 2017 oletetaan inflaatiokehityksen mukainen tarkistus.

Perintö- ja lahjaverotuksessa sovelletaan edellisen kehyspäätöksen mukaisesti uutta veroluokkaa yli 1 milj. euron perinnöille ja lahjoille vuosina 2013—2015.

Arvonlisäveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin noin 3 ½ % vuodessa. Verotuoton kasvuennuste johdetaan kotitalouksien kulutusmenojen kasvuarviosta.

Kehyspäätös sisältää myös useita valmisteverokorotuksia. Valmisteverojen tuoton ennakoidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 1,2 % vuodessa. Veromuutosten johdosta tupakkaveroa ar-

vioidaan kertyvän 50 milj. euroa ja alkoholijuomaveroa 125 milj. euroa aiempia arvioita enemmän. Vuoden 2014 alusta tupakkatuotteiden veroa korotetaan noin 10 % ja alkoholijuomien valmisteveroa korotetaan siten, että mietojen juomien (esim. olut ja siideri) veroa korotetaan 15 % ja muiden 10 %. Virvoitusjuomien veron osalta korotus on 55 milj. euroa v. 2014, jonka lisäksi v. 2015 korotetaan makeisiin, jäätelöön ja virvoitusjuomiin kohdistuvaa makeisveroa 50 milj. euroa ja samalla harkitaan veropohjan mahdollista laajentamista. Sähköveroa korotetaan 80 milj. euroa v. 2014 alusta lukien. Hallitusohjelman mukaisesti liikennepolttoaineiden veroa korotetaan kahdessa vaiheessa, joista jälkimmäinen on määrä toteuttaa v. 2014, jolloin verotuoton arvioidaan kasvavan 125 milj. euroa. Autoveron tuoton arvioidaan kasvavan kotitalouksien kulutusmenojen kasvua seuraten, keskimäärin runsaat 3 % vuodessa.

Pankkiverotuotoksi on oletettu kehyskaudella 150 milj. euroa vuodessa. Hallitusohjelman mukaisesti ns. windfall-vero otetaan käyttöön v. 2014 mutta huomattavasti lievempänä kuin hallitusohjelmaan on kirjattu. Verolla pyritään keräämään 50 milj. euroa hallitusohjelmaan kirjatus 170 milj. euron sijaan.

Kehyspäätökseen sisältyvien veromuutosten arvioidaan välillisten verojen osalta hieman kasvattavan tuloeroja, mutta pääomatuloverotuksen osalta kaventavan tuloeroja stattsisesti tarkasteltuna. Arvio perustuu VATTin tekemään tulonjakovaikutusarvioon, jonka mukaan kaiken kaikkiaan veromuutosten vaikutukset tulonjakoon olisivat lievästi tuloeroja kaventavia.

Budjettitalouden muista tuloista osinkotuloja arvioidaan kertyvän vuosittain n. 1 mrd. euroa. Valtion omistamien osakkeiden myyntituloista ennakoitaan kertyvän budjettitalouteen tuloja vuosittain keskimäärin noin 500 milj. euroa kehyskaudella. Arvio valtion saamista korkotuloista on alentunut kevään 2012 kehyspäätöksen yhteydessä arvioidusta. Tätä selittää pääasiassa valtion talletuksien korkotuloarvion pienentyminen, minkä taustalla on korkotasooletuksen aleneminen. Tuloarvioihin vaikuttavat myös muutokset muille valtioille myönnettyjen lainojen maksuaikataulussa ja -ehdoissa.

Valtion budjettitalouden arvioitua tasapainokehitystä tarkastellaan liitteessä 3.

Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan n. 96 ½ mrd. euroon v. 2014. Valtion velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee vuoteen 2014 saakka, jonka jälkeen se kääntyy alenevaksi. Valtionvelan arvioidaan olevan v. 2017 n. 105 mrd. euroa, mikä on n. 45 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden arvioidaan ennustelaskelmissa olevan alijäämäinen koko kehyskauden. Vuonna 2014 alijäämän arvioidaan olevan 2,7 % bruttokansantuotteesta kohentuen tältä tasolta runsaan yhden prosenttiyksikön kehyskauden aikana.

Valtiontalouden
tasapaino ja velka

Tilastokeskuksen helmikuussa julkaiseman kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviotilaston mukaan koko kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate heikentyi v. 2012 edellisvuoden 2,5 mrd. eurosta 1,7 mrd. euroon. Toteutunut kehitys jäi myös selvästi heikommaksi kuin ennakoitiin. Odotettua heikomman kehityksen taustalla oli toimintamenojen ennakoitua nopeampi kasvu sekä toimintatulojen kasvun selvä hidastuminen. Verotulojen kasvu jäi myös hieman enustettua vaisummaksi.

Vuonna 2012 toimintamenojen kasvu hidastui viiteen prosenttiin, mutta kasvu oli ennakoitua nopeampaa. Kuntasektorin palkkamenot kasvoivat vajaat 4 %. Kuntien ansiotasoindeksin muutos oli ennakkollisen tiedon mukaan 3,5 %. Palkkamenojen kasvua lisäsi osaltaan vuosilomamääräysten ja lomapalkkakirjausten muutokset.

Ostot kasvoivat 6 ½ % eli hieman edellisvuosia hitaammin. Avustukset sen sijaan kasvoivat pidemmän aikavälin keskiarvoa nopeammin, 5 %. Avustusten kasvun taustalla on muun muassa toimeentulotukimenojen nousu. Toimintatulojen kasvu jäi vain kahteen prosenttiin. Toimintakate heikkeni yhteensä yli 6 %.

Verotulot ja valtionosuudet kasvoivat yhteensä 2 ½ %. Verotulojen kasvu jäi 1 ½ prosenttiin. Kunnallisveron tuotto kasvoi 4 %, mutta kuntien saama yhteisöverotulo putosi lähes neljänneksellä.

Käyttötalouden valtionosuudet kasvoivat runsaat 5 % huolimatta hallitusohjelman mukaisesta 631 milj. euron suuruudesta leikkauksesta. Valtionosuuksia korottivat kustannustenjaon tarkistus, indeksikorotukset, veronmenetyksen kompensatit ja hallitusohjelman mukaiset lisäykset.

Vuosikate riitti kattamaan poistoista vain 74 %. Kuntatalouden investoinnit kasvoivat 8 %, joten kuntatalouden voimakas velkaantumisen jatkui. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu velkamäärä kasvoi ennätyksellisen paljon eli 1,6 mrd. euroa. Velka vuoden lopussa oli ennakkotiedon mukaan 13,9 mrd. euroa ja velka suhteessa bruttokansantuotteeseen 7,1 %.

Kuntatalouden näkymät lähivuosille ovat huolestuttavat. Vuoden 2012 odotettua heikompi toteutunut kehitys yhdistettynä lähivuosille ennustettuun hitaaseen talouskasvuun ja valtionosuusleikkauksiin merkitsee sitä, että kuntatalous pysyy alijäämäisenä ilman mitattavia sopeutustoimia. Kuntatalous ei ole tarkasteluajanjaksolla tasapainossa millään mittarilla arvioituna, koska vuosikate ei riitä kattamaan edes poistoja.

Kuntatalouden kehitysarviossa vuosille 2013—2017 verotulojen ja valtionosuuksien yhteensä arvioidaan kasvavan keskimäärin n. 3 % vuosittain. Valtionosuudet on sisällytetty laskelmaan valtiontalouden maaliskuun 2013 kehyspäätöksen mukaisina ja verotulojen osalta on otettu huomioon hallituksen verotusta koskevat linjaukset. Kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistamisella vahvistetaan kuntien veropohjaa. Tavoitteena on n. 100 milj. euron verokertymän lisäys kunnille vuodesta 2014 lukien.

5. Peruspalveluohjelma

Toimintamenojen oletetaan kasvavan keskimäärin 3,6 % vuodessa. Toimintamenojen volyymikasvuksi arvioidaan noin yksi prosentti, mikä vastaa väestön määrän ja ikärakenteen muutoksesta johtuvaa palvelutarpeen arvioitua lisäystä. Kuntien kustannustason nousuennuste perustuu puolestaan valtiovarainministeriön kokonaistaloudellisen ennusteen mukaisiin hinta- ja kustannuskehitystä koskeviin laskentaoletuksiin. Kuntasektorin henkilöstömäärän oletetaan pysyvän vuoden 2011 tasolla, ja laskennallisen väestöteki- jöistä johdetun palvelutarpeen kasvun oletetaan toteutuvan palvelu- jen oston kautta. Kehitysarvion toimintameno-uralla on jossain määrin tavoitteellinen ja sisältää oletuksen menotason selvästä sopeuttami- sesta viime vuosien toteutuneeseen kehitykseen nähden. Menokas- vun hidastuminen edellyttää kuntien omien toimenpiteiden lisäksi myös maltillisia palkankorotuksia sekä sitä, että valtio pidättäytyy antamasta kunnille uusia tehtäviä ja tehtävien hoitoa koskevia vel- voitteita.

Vaikka toimintamenojen kasvu laskelmassa hidastuukin viime vuosien toteutuneesta, toimintamenot kasvavat laskelmassa kuiten- kin nopeammin kuin tulot. Tästä johtuen kuntatalous pysyy alijää- mäisenä ja heikkenee tarkastelujakson loppua kohden.

Investointien on laskelmassa oletettu pysyvän viimeisimmän to- teutumavuoden tasolla. Painelaskelmassa syntyvä rahoitusali jäämä kasvattaa kokonaisuudessaan kuntien lainakantaa, joten edellä ku- vatulla kehityksellä kuntatalous velkaantuisi keskimäärin n. 2,7 mrd. euroa vuosittain. Kuntatalouden bruttovelka suhteessa brutto- kansantuotteeseen nousisi 12 prosenttiin tarkasteluajanjakson lo- pussa.

Kuntatalouden kehitysnäkymät lisäävät painetta kunnallisvero- prosenttien tuntuviin korotuksiin ja samalla kokonaisveroasteen nousuun. Korkotaso on pysynyt viime vuodet poikkeuksellisen ma- talalla tasolla, mutta keskipitkällä aikavälillä myös korkotason nou- su yhdessä velkamäärän tuntuvan kasvun ja lainamarginaalien nou- sun kanssa uhkaavat lisätä kuntien rahoitusmenoja ja siten heiken- tää kuntataloutta. Lisäksi väestön ikääntymisestä kansantalouteen ja kuntatalouteen kohdistuvat paineet kasvavat vuosi vuodelta, mikä entisestään korostaa peruspalvelujen tuottavuutta parantavien uu- distusten välttämättömyyttä.

Kuntien valtionavut ovat v. 2014 yhteensä 10,6 mrd. euroa. Tästä valtaosan muodostavat valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat las- kennalliset valtionosuudet tasausarveineen. Valtionosuuksien määrä valtiovarainministeriön hallinnonalalla on 8,67 mrd. euroa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 0,98 mrd. euroa.

Indeksikorotus lisää kuntien peruspalvelujen valtionosuutta run- saalla 175 milj. eurolla v. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön hal- linnonalan valtionosuuksien indeksikorotukset jätetään tekemättä v. 2014.

Valtionosuuden tasossa kehyskaudella on vähennyksenä otettu huomioon hallituksen keväällä 2012 päättämä kuntien valtionosuuksien vähennys, joka alentaa vuoden 2014 valtionosuuksia 250 milj. eurolla ja vuosien 2015—2017 valtionosuuksia 500 milj. eurolla. Maaliskuun 2013 kehyspäätöksessä valtionosuuksiin kohdistettiin edelleen lisävähennys siten, että vähennys on 237 milj. euroa v. 2014, 175 milj. euroa v. 2015, 215 milj. euroa v. 2016 ja edelleen 265 milj. euroa v. 2017.

Toisaalta kuntien valtionosuuteen lisätään 70 milj. euroa vuodesta 2014 lukien, mikä vastaa suuruudeltaan jäteveron arvioitua tuottoa. Lisäksi yhdistymisavustuksiin ja yhdistyvien kuntien valtionosumenetysten kompensatioihin kohdistetaan määrärahalisäys kehyskaudella.

Kuntien harkinnanvaraisten avustusten tasoa alennetaan 10 milj. euroa vuodesta 2015 lukien.

Kuntien verotulomenetysten kompensatona valtionosuutta lisätään nettomääräisesti 29,5 milj. euroa v. 2014 ja 17,5 milj. euroa vuodesta 2015 lukien kevään 2012 kehyspäätökseen verrattuna. Tämä aiheutuu mm. työtulovähennyksen, perusvähennyksen ja kotitalousvähennyksen korottamisesta sekä toisaalta opintolainan korkovähennyksen poistamisesta ja asuntolainan korkovähennysoikeuden rajoittamisesta edelleen 5 prosenttiyksiköllä.

Ikärakenteen ja väestön määrän muutoksesta johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon menojen arvioidaan kasvavan laskennallisesti 1 054 milj. eurolla kehyskaudella. Esi- ja perusopetuksen menot kasvavat laskennallisesti 11 milj. euroa kehyskaudella.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään asteittain 130 milj. euron lisäys vuoden 2015 tasolla sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen, kun huomioon on otettu päätetty 15 milj. euron vähennys valtionosuudesta vuodesta 2015 alkaen. Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdennetaan n. 33 milj. euroa v. 2013, 54,5 milj. euroa v. 2014 ja 82 milj. euroa v. 2015 ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemiseksi ja iäkkäiden henkilöiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseksi.

Peruspalvelujen valtionosuusprosenttia korotetaan v. 2013 0,05 prosenttiyksiköllä, koska ns. vanhuspalvelulain toimeenpanon kustannuksiin osoitetaan valtionosuutta 54,3 %. Vanhuspalvelulain toimeenpanoa tuetaan myös valmistelemalla kotihoidon laatusuosituksien 1.7.2013 mennessä. Suositusten vaikuttavuutta arvioidaan vuoden 2014 loppuun mennessä. Lisäksi omaishoidon tukipalvelujen tehostamiseen liittyen valtionosuuksia korotetaan 10 milj. eurolla.

Kehyspohjaan sisältyvät myös muut sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeet, jotka perustuvat hallitusohjelman yhteydessä varattuun lisärahoitukseen. Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen kohdennetaan vuositasolla 13,1 milj. euroa ja itsemääräämisoikeuslainsäädännön toimeenpanoon 1,5 milj. euroa vuodesta 2014 lukien. Muuhun sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen on va-

rattu vuositasolla 23,4 milj. euroa vuodesta 2015 lukien. Viimeksi mainittu lisärahoitus tulee todennäköisesti kohdentumaan pääosin uuden sosiaalihuoltolain toimeenpanoon.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseksi käyttöön otettava joustava hoitoraha ja tuntiperusteinen päivähoito lisäävät lasten päivähoiton kustannuksia vuositasolla 36 milj. euroa vuodesta 2014 lukien, josta valtionosuutena korvataan 11 milj. euroa vuodessa.

Kuntien rooli ja vastuu pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa korostuu. Osa yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien. Työmarkkinatuen rahoitusuudistuksella luodaan mahdollisuuksia työmarkkinatuella olleiden pääsyyn aktivointitoimenpiteiden piiriin. Tämä toteutetaan osana kuntien tehtävien arviointia ja työllisyyspolitiikan vastuunjaon tarkistusta.

Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan osoitetaan lääkärihelikopteritoiminnasta vastaavalle hallinnointiyksikölle FinnHEMS Oy:lle n. 27 milj. euroa vuosina 2014—2016. Toimintaa koskevaa valtion rahoitusmallia uudistetaan siten, että siirtymäajan jälkeen valtion rahoitus kohdennetaan kunnille osana valtionosuusjärjestelmän mukaista rahoitusta. Aiemman periaatelinjauksen mukaisesti toimintaan kohdennettavasta erillisestä valtionavustuksesta luovutaan v. 2017, jolloin valtion rahoitus ohjataan toimintaan valtionosuusjärjestelmän kautta.

Kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin myönnettävää valtionavustusta (Kaste II -ohjelma) vähennetään 2 milj. eurolla vuodesta 2014.

Valmistellaan oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevat säädökset. Päivähoitoa koskevia säännöksiä uudistetaan ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiivistetään.

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat sekä lukiokoulutuksen yleiset tavoitteet, tuntijako ja opetussuunnitelmien perusteet uudistetaan. Maahanmuuttajien edellytyksiä lukio-opintoihin parannetaan sisällyttämällä lainsäädäntöön maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta koskevat säännökset 1.8.2014 lukien. Perusopetuslakia uudistetaan niin, että osallisuutta ja työrauhaa koskevat säädökset uudistetaan.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi on käynnistetty hallituskauden kestävä määräaikainen kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Kokeiluun on valittu 23 hanketta ja niissä on mukana 65 kuntaa. Kehyskaudella 2014—2017 kokeiluun on osoitettu vuosina 2014 ja 2015 valtionapuna 20 milj. euron vuosittainen rahoitus.

Jo aiemmin tehtyihin päätöksiin perustuen ja uuteen kuntarakenelakiin liittyen kunnille tullaan myöntämään yhdistymisavustuksia

sekä korvaamaan yhdistyvien kuntien valtionosuusmenetyksiä. Yhdistymisavustusten kokonaismääräksi arvioidaan v. 2014 n. 14 milj. euroa, v. 2015 n. 53 milj. euroa, v. 2016 n. 41 milj. euroa ja v. 2017 n. 89 milj. euroa. Vastaavasti valtionosuusmenetysten kompensatioksi arvioidaan v. 2014 n. 15 milj. euroa, v. 2015 n. 51 milj. euroa, v. 2016 n. 59 milj. euroa ja v. 2017 n. 83 milj. euroa. Lisäksi kuntajakolain mukaisesti selvityksiin ja yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin on tarkoitus kohdentaa 4 milj. euroa v. 2014 ja 0,6 milj. euroa v. 2015 sekä 0,5 milj. euroa vuosina 2016—2017.

Hallituksen linjausten mukaisesti kuntia tuetaan kuntauudistuksen kaikissa vaiheissa. Kuntia tuetaan konkreettisilla kärkihankkeilla, jotka liittyvät mm. muutosjohtamiseen kuntaliitostilanteessa, tietohallintotoimintaan ja talouden tasapainottamissuunnitelmien laatimiseen. Lisäksi toteutetaan kehittämishankkeita lähipalveluihin ja lähidemokratiaan liittyen. Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus 600 000 euroa vuodessa kootaan määrärahasiirtoina valtiovarainministeriön pääluokan sisällä (momentit 28.01.01 ja 28.90.20). Hankerahoituksen määrärahaa voidaan käyttää kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kuntauudistuksen ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolelta.

Kehitetään kuntien makrotalouden ohjausta. Valmistellaan kuntalain kokonaisuudistuksen, valtionosuusjärjestelmän uudistuksen ja finanssipoliittisten säädösten valmistelun kanssa yhteen sovitettuja toimenpiteitä peruspalveluohjelmamenettelyn vahvistamiseksi ja uuden kuntatalouden kehystarkastelun kehittämiseksi. Valtiovarainministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan uudistusta.

LIITE 1	Kehyksen rakennemuutokset sekä hinta- ja kustannustaso- tarkistukset
LIITE 2	Kokonaistaloudelliset ennusteet ja oletukset vuosille 2012—2017
LIITE 3	Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden varsinaisista tuloista vuosina 2013—2017 ja budjettitalouden tasa- painosta vuosina 2013—2017
LIITE 4	Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot
LIITE 5	Kuntatalouden (kuntien ja kuntayhtymien) kehitys vuosina 2011—2017, kuntien tilinpidon mukaan
LIITE 6	Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut
JAKELU	Eduskunnan keskuskanslia Tasavallan presidentin kanslia Ministeriöt
TIEDOKSI	Valtiovarainvaliokunnan sihteeristö Eduskunnan tilitoimisto Valtiontalouden tarkastusvirasto

LIITE 1 Kehyksen rakennemuutokset sekä hinta- ja kustannustasotarkistukset*Rakennemuutokset*

Vuoden 2014 kehystaso nousee n. 29 milj. eurolla huhtikuun 2012 kehyspäätökseen verrattuna johtuen vuoden 2012 lisätalousarvioiden, vuoden 2013 talousarvion sekä tämän kehyspäätöksen rakennemuutoksista. Moni kehystasotarkistus on johtunut hankkeen tai hankinnan maksatusten ajoitusmuutoksesta tai ulkopuolisen ns. läpivirtausrahoituksen huomioon ottamisesta kehystasossa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty tarkempi kuvaus rakennemuutoksista ja niiden vaikutuksesta vaalikauden kehystasoon.

Talousarvion rakennemuutokset 4.4.2012 kehyspäätökseen nähden, 1 000 euroa

Momentti	Asia	2012	2013	2014	2015
TA 2013					
24.30.66	Iso-Britannian, Norjan, Luxemburgin, Alankomaiden ja Saksan kanssa yhteistoiminnassa toteutettavien hankkeiden menoja 8,91 milj. euroa (vastaavat tulot momentilla 12.24.99 läpivirtauserä).		13 210		
29.40.50, 29.40.52	Tekninen korjaus: kuluvalla vaalikaudella kehystasoa ei ole tarpeen tarkistaa yliopistojen alv-kompensaation ja yliopistoapteekkien tulovero- ja apteekkimaksukompensaation tarkistumisen vuoksi.	-20 919	-20 919	-20 919	-20 919
31.10.35	Länsimetro-hankkeen suunnitelmia hitaampi eteminen ja maksatus.		-15 500		15 500
31.10.77	Aikataulujen lykkääntyminen rata- ja tiehankkeissa.		-38 700	27 300	11 400
31.10.77	Finavia osuus kehäradan glykoliuongelmasta aiheutuviin kustannuksiin (yht. 22,5 milj. euroa tuloutettu 2012 II LTA, läpivirtauserä).		7 500	15 000	
31.10.77	Joensuun kaupungin rahoitusosuus Joensuun kohta -hankkeen rahoituksesta (1,6 m€2013), Helsingin kaupungin rahoitusosuus Kehä I -hankkeesta (3,0 m€2015) sekä rahoitusosuuden korjaus Pisara -hankkeessa (-0,2 m€2015).		1 600		2 800
31.10.78	Vantaan kaupungin osuus Kehän III 2. vaiheen rahoituksesta.		10 000	15 000	15 000
32.60.01	Energiamarkkinaviraston valvontamaksujen bruttobudjetointi, tarkentunut arvio (vastaavat tulot momentilla 11.19.10).		281	281	281
33.20.50, 51, 52	Perusturvan parannuksen tasomuutoksen (TAET2012) kustannusarvio täsmäntynyt kehyspäätöksessä 2013—2016 ja TAE2013:ssa.		-5 000	-5 000	-5 000

Talousarvion rakennemuutokset 4.4.2012 kehyspäätökseen nähden, 1 000 euroa

Momentti	Asia	2012	2013	2014	2015
33.20.52	Kehyspäätöksessä 2013—2016 pitkäaikais-työttömien työllistämiskokeilun takia tehdyn rakennekorjauksen tarkistus täsmentyneen arvion mukaiseksi (vaikutus 3,7 milj. euroa 7,3 milj. euron sijaan).		3 600	3 600	3 600
33.20.51	Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta aiheuttaa perustemuutoksen peruspäivärahamenoihin.		2 750	2 750	2 750
33.20.52	Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta aiheuttaa perustemuutoksen työmarkkinatukimenoihin.		-5 500	-5 500	-5 500
33.60.35	Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta aiheuttaa perustemuutoksen perustoimeentulotukimenoihin.		2 750	2 750	2 750
LTA3 2012					
27.10.18	Puolustusmateriaalihankintojen maksatusten siirtyminen vuodelta 2012 myöhemmille kuluvan vaalikauden vuosille.	-98 867	93 577	4 710	580
KP 2014—2017					
26.30.02	Hätäkeskusuudistukseen liittyvän muutosturvan aikaistaminen vuodelta 2015 vuodelle 2014.			1 336	-1 336
29.99.24	Museoviraston kohteiden siirto Senaatille (varauksena).			15 000	15 000
31.10.35	Länsimetro -hankkeen etenemisestä aiheutuva vaalikauden sisällä tapahtuva ajoitusmuutos.			-12 613	12 613
31.10.77	Ulkopuolisten rahoittajien osuuksien huomioon ottaminen väyläverkon kehittämisen momentilla (tuloutetaan myöhemmin momentille 12.31.10).			15 000	13 500
31.10.77	Eräiden liikennehankkeiden ajoituksen muutos vaalikauden sisällä (mm. Haminan ohikulku, Seinäjoen ohitus, Kehärata, Seinäjoki-Oulu 2.vaihe, Ylivieska 2.raide).		-37 623	5 551	32 072
31.10.78	Talousarvion liikennehankevaltuuksien ei tule sisältää ulkopuolisia rahoitusosuuksia, joista valtio ei vastaa. Eräiden väylähankkeiden momentilta poistetaan Turun, Tampereen ja Vantaan kaupunkien rahoitusosuudet.			-25 000	-78 000
33.10.54	Asumistuen enimmäisasumismenojen korottaminen.			-10 000	-10 000
Yhteensä		-119 786	12 026	29 246	7 091

Hinta- ja kustannustasotarkistukset

Valtiontalouden kehyspäätös vuosille 2014—2017 laaditaan vuoden 2014 hinta- ja kustannustasossa. Osa kehysmenoina, kuten kehitysyhteistyömenot ja EU:n rakennerahasto-osuuksia vastaavat

valtion rahoitusosuudet on sisällytetty kehyspäätökseen käyvin hinnoin, jolloin niihin sisältyy arvio kehyskaudella tapahtuvan hintatason nousun vaikutuksesta määrärahaan. Muilta osin kehyksen menotasoa tarkistetaan vuosittain arvioidun hinta- ja kustannustason nousun perusteella. Vaalikauden kehys siirretään seuraavan vuoden hintatasoon aina kehyspäätöksen yhteydessä ja tehtyä hinta- ja kustannustasokorjausta tarkennetaan uusimpien ennustetietojen mukaisesti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Hintakorjauksen suuruus vaihtelee vuosittain hinta- ja kustannustasokehityksen mukaisesti. Seuraavassa taulukossa esitetyt vuoden 2014 hinta- ja kustannustasotarkistukset perustuvat valtiovarainministeriön maaliskuun 2013 hintakehityssennusteisiin, jotka olivat käytettävissä hallituksen kehysneuvottelussa 21.3.2013. Neuvottelussa tehtyjen päätösten myötä inflaatiokehityksen ennustetta on tarkistettu neuvottelujen jälkeen ylöspäin. Tämä otetaan huomioon, kun vuotta 2014 koskeva hintakorjaus tarkistetaan vielä vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Hinta- ja kustannustasotarkistukset edelliseen kehyspäätökseen (4.4.2012) nähden ovat yhteensä 673 milj. euroa vuodelle 2014, kun huomioon on otettu vuoden 2013 talousarvion valmistelun yhteydessä tehdyt hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon siirtymisen vaikutus (ml. päätös jättää tekemättä lapsilisien sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksien indeksikorotukset). Lisäksi on huomioitu eräiden etuuksien indeksikorotusten aiennus vuodelle 2013, minkä seurauksena kehystasoon tehtiin aikaistettu 24 milj. euron korotus. Tämä otetaan vastaavasti huomioon lakisääteistä hintakorjausta alentavana tekijänä vuodelle 2014.

Tarkistuksissa on huomioitu lakisääteiset ja sopimusperusteiset hintakorjaukset, jotka tehdään sekä kehystasoon että määrärahoihin, sekä muiden kehysmenojen hintatarkistus, joka tehdään kehystasoon ja käytetään harkinnanvaraisesti määrärahoihin.

Kehyspäätöksen tarkistaminen vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon, milj. euroa

Kehysmenot taloudellisen laadun luokittelua mukaillen	Laskennassa käytettävä indeksi	Tarkistus määrärahaan ja kehystasoon		Tarkistus kehystasoon
		Lakisääteinen indeksikorjaus	Sopimusperusteinen hintakorjaus	Muiden kehysmenojen kust.tasotarkistus
15-17 Eläkkeet	Työeläkeindeksi (TyEL)	97,5		
18-19 Puolustusmateriaalin hankkiminen	Ennakollinen korotus 1,5 % ¹⁾		37,7	
01-14 Palkat sekä sosiaaliturvamaksut	Sopimuskorotukset			-

Kehyspäättöksen tarkistaminen vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon, milj. euroa

Liikenneverkon menot	Rakennus- kustannusindeksi (RKI)		29,9
01-14, 20-28 Muut toiminta- ja kulutusmenot	Kuluttajahinta- indeksi (KHI)		23,9
30-39 Laskennalliset valtionavut kunnille ja kuntayhtymille	Valtionosuus- indeksi (VOS)	175,3 ²⁾	
30-39 Muut valtionavut kunnille ja kuntayhtymille	Valtionosuus- indeksi (VOS)		20,8
40-49 Valtionavut elinkeino- elämälle	Kuluttajahinta- indeksi (KHI)		65,0
50-59 Lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut kotitalouksille ja yleis- hyödyllisille yhteisöille	Kansaneläke- indeksi (KEL)	25,1 ³⁾	
50-59 Ei-indeksoitavat valtionavut kotitalouksille	Kansaneläke- indeksi (KEL)		29,3
50 Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan	Yliopistoindeksi	41,4	
50-59 Muut valtionavut koti- talouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	Kuluttajahinta- indeksi (KHI)		15,9
60 Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin	Kuluttajahinta- indeksi (KHI)		0,8
60 Siirrot Kansaneläkelaitokselle	Kansaneläke- indeksi (KEL)	73,1	
60 Valtionosuus sairausvakuutus- laista johtuvista menoista	KEL / Kuluttaja- hintaindeksi (KHI)	2,8	26,5
61-65 EU:n rakennerahasto- osuuksia vastaavat valtion rahoitus- osuudet ja muut siirrot kotimaahan	Sisältyy ohjelma- kehyksiin		
66-68 Siirrot ulkomaille	Käyvin hinnoin EU:n BKT:n hintaindeksi	31,8	
69 Siirrot EU:lle			
70-79 Reaalisijoitukset	Rakennus- kustannusindeksi (RKI)		1,7
90-99 Muut menot	Kuluttajahinta- indeksi (KHI)		1,0

Kehyspäättöksen tarkistaminen vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon, milj. euroa

Lisätalousarviovaraus ja jakamaton varaus	Kuluttajahinta-indeksi (KHI)			8,4
Lakisääteisen hintakorjauksen aiennus eräiden etuuksien osalta tehtäväksi jo v. 2013.	Kansaneläke-indeksi (KEL)		-24,0	
Yhteensä vuonna 2014		422,9	37,7	223,2

¹⁾ Puolustusvoimien toimintamenojen sekä puolustusmateriaalihankintojen määrärahatasoihin (pl. henkilöstömenot) tehdään ennakkollinen 1,5 prosentin hinta- ja kustannustasotarkistus, joka tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan elinkustannusindeksin osoittamaa hintatason nousua puolustusvoimien toimintamenojen ja sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen osalta sekä teollisuuden tuottajahintaindeksin alaindeksin DK nousua puolustusmateriaalihankintojen osalta.

²⁾ Otettu huomioon, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionosuusindeksikorotus jätetään tekemättä v. 2014 (vaikutus n. 54 milj. euroa).

³⁾ Otettu huomioon, että lapsilisien indeksikorotukset jäädytetään vuosilta 2013—2015 (vuoden 2014 vaikutus n. 30 milj. euroa).

LIITE 2 Kokonaistaloudelliset ennusteet ja oletukset vuosille 2012—2017

Kehyspäätöksen määräraha- ja tuloarviot sekä kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset on arvioitu valtiovarainministeriön kansantalousosaston maaliskuun 2013 ennusteella, joka oli käytettävissä hallituksen kehysneuvottelussa 21.3.2013. Kehysneuvottelussa tehdyt etenkin verotusta koskevat uudet päätökset vaikuttivat ennusteeseen. Uusi tarkistettu ennuste on esitelty alla olevassa taulukossa. Muuttuneet ennusteet otetaan määräraha- ja tuloarvioissa sekä kehyksen hinta- ja kustannustasokorjauksissa huomioon kesällä 2013 vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BKT, määrän muutos	-0,2	0,4	1,6	2,1	1,7	1,6
BKT, hinnan muutos	2,8	2,5	2,3	2,2	2,2	2,2
BKTL, arvo, milj. euroa	194 342	200 590	208 790	217 660	226 240	235 130
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	2,8	2,1	2,5	2,2	2,0	2,0
Ansiotasoindeksi, muutos-%	3,5	2,4	2,5	2,5	3,0	3,0
Rakennuskustannusindeksi, muutos-%	2,4	1,8	2,0	2,2	2,5	2,5
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi, muutos-%	3,1	1,8	2,2	2,5	2,0	2,0
Työttömyysaste, %	7,7	8,2	8,1	7,8	7,7	7,6
Palkkasumma, muutos-%	3,2	1,9	2,8	3,2	3,2	3,3
TyEL-indeksi	2 407	2 475	2 526	2 590	2 645	2 702
KEL-indeksi	1 565	1 609	1 641	1 684	1 719	1 753
Valtionosuusindeksi:						
Kustannustason muutos, ennuste	3,1	2,3	2,3	2,4	2,7	2,7
Kustannustason muutos, TAE	3,7	3,0	2,4	2,4	2,7	2,7
— sisältää indeksin korjauksen	+0,6	+0,7	+0,1			
Toteutunut kustannustason muutos	3,2					
Yliopistoindeksi	3,3	2,2	2,5	2,4	2,6	2,6
YLE-indeksi			2,5	2,4	2,7	2,7
Työttömyysvakuutusmaksu						
— työnantaja, keskimäärin	2,32	2,32	2,22	2,22	2,22	2,22
— työntekijä	0,60	0,60	0,50	0,50	0,50	0,50
TyEL-maksu	22,8	22,8	23,6	24,0	24,4	24,7
— työnantaja	17,35	17,35	17,75	17,95	18,15	18,30
— työntekijä alle /= \leq 53 v.	5,15	5,15	5,55	5,75	5,95	6,10
— työntekijä yli 53 v.	6,5	6,50	7,05	7,30	7,55	7,75
— palkkakerroin	1,291	1,327	1,358	1,388	1,419	1,456

Vakuutetun sairausvakuutusmaksut						
— palkansaajien päivärahamaksu	0,82	0,74	0,84	0,84	0,84	0,83
— palkansaajien ja yrittäjien sairaan- hoitomaksu	1,22	1,30	1,35	1,34	1,35	1,35
— eläkeläisten sairaanhoitomaksu	1,39	1,47	1,52	1,51	1,52	1,52
Valtion työnantajamaksut	21,6	21,3	21,1	20,9	20,7	20,6
— savamaksu	2,12	2,04	2,14	2,14	2,14	2,13
— eläkemaksu (VaEL)	19,48	19,29	18,93	18,75	18,58	18,45
Kuntien työnantajamaksut	29,5	29,7	29,4	29,3	29,1	28,9
— savamaksu	2,12	2,04	2,14	2,14	2,14	2,13
— muut sosiaalivakuutusmaksut	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
— työttömyysvakuutusmaksu	3,06	3,06	2,92	2,92	2,93	2,93
— eläkemaksu (KuEL)	23,6	23,9	23,6	23,5	23,3	23,1

LIITE 3 Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden varsinaisista tuloista vuosina 2013—2017 ja budjettitalouden tasapainosta vuosina 2013—2017

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden varsinaisista tuloista vuosina 2013—2017, mrd euroa

	2013	2014	2015	2016	2017	2013—2017 keskim. vuosimuutos, %
	TA					
Verotulot yhteensä	39,9	41,4	43,1	44,9	46,6	3,9
— ansio- ja pääomatuloverot	8,6	9,4	9,8	10,3	10,9	6,2
— yhteisövero	3,2	2,8	3,2	3,6	3,9	4,9
— arvonlisävero	16,8	17,3	17,9	18,6	19,3	3,5
— valmisteverot	6,7	7,0	7,1	7,1	7,0	1,2
— muut verotulot	4,6	4,9	5,1	5,3	5,5	4,3
Sekalaiset tulot	4,9	5,1	5,0	5,2	5,1	0,7
Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1	1,7
— Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	0,6
Tulot yhteensä¹⁾	47,0	48,9	50,6	52,5	54,1	3,6

¹⁾ Sisältää myös valtion antamien lainojen takaisinmaksut.

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden tasapainosta vuosina 2013—2017, mrd. euroa, käyvin hinnoin

	2013	2014	2015	2016	2017
Budjettitalouden arvioidut tulot yhteensä ¹⁾	47,0	48,9	50,6	52,5	54,1
Budjettitalouden arvioidut menot yhteensä, käyvin hinnoin ²⁾	54,5	53,8	54,4	55,0	56,5
Arvio budjettitalouden tasapainosta	-7,5	-4,9	-3,8	-2,4	-2,3
Valtionvelka suhteessa BKT:seen, %	45,8	46,4	46,2	45,5	44,7

¹⁾ Sisältää myös valtion antamien lainojen takaisinmaksut.

²⁾ Menot on muutettu käypähintaiseksi valtiovarainministeriön valtionmenojen hintaindeksiennusteella, joka antaa suuntaa antavan arvion hintakehityksestä kehyskaudella.

LIITE 4 Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot

Valtiolla on yksitoista talousarvion ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan olevan kehyskaudella vuosittain n. 5 ½ mrd. euroa ja menojen 5 mrd. euroa. Rahastotalouden keskimääräinen vuosittainen nettoylijäämä on siten 0,5 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidossa Valtion eläkerahasto luetaan kuuluvaksi työeläkelaitosten sektoriin muiden valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ollessa osa valtionhallinnon sektoria. Budjettitalouden ulkopuolisten rahastojen vuosittainen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on keskimäärin arviolta n. 0,2—0,3 mrd. euroa.

Vuoden 2013 alusta lukien otettiin käyttöön Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi yleisradiovero, jota vastaava määrä siirretään valtion televisio- ja radiorahastoon. Siirrettävän määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena käytetään elinkustannus- ja ansiotasoindeksistä painotettua indeksiä, jossa elinkustannusindeksin paino on yksi kolmasosa ja ansiotasoindeksin kaksi kolmasosaa. Vuodelle 2014 ennakoitun kustannuskehityksen mukaisesti tv- ja radiorahastoon vuosittain siirrettävä määräraha on 512 milj. euroa.

Öljysuojamaksun määräaikaista korottamista jatketaan kolmella vuodella hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti. Korotettu maksu on 1,50 euroa öljytonnilta ja sitä sovelletaan v. 2013—2015. Maksu peritään maahantuotavasta ja Suomen kautta kuljetetavasta raakaöljystä ja öljytuotteista.

Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa (vuoden 2014 hinta- ja kustannustasossa)

	2014	2015	2016	2017
Verot ja veroluonteiset tulot yhteensä	89	89	73	74
Sekalaiset tulot	261	203	182	116
Eläkemaksut	1 663	1 699	1 739	1 780
Korkotulot ja voitton tuloutukset	563	624	630	618
Siirrot talousarviosta	516	516	516	516
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 092	3 131	3 141	3 104
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	2 262	2 357	2 386	2 397
Tulot yhteensä	5 354	5 488	5 526	5 501

**Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa (vuoden 2014 hinta- ja kustannus-
tasossa)**

	2014	2015	2016	2017
Kulutusmenot	198	173	117	89
Siirtomenot	825	850	892	892
Korkomenot	29	28	22	17
Siirrot talousarvioon	1 856	1 905	1 978	2 013
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 908	2 957	3 009	3 011
Myönnetyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 981	2 003	2 015	2 017
Menot yhteensä	4 889	4 960	5 024	5 028
Nettorahoitusylijäämä	466	529	502	473

**LIITE 5 Kuntatalouden (kuntien ja kuntayhtymien) kehitys vuosina 2011—2017,
kuntien tilinpidon mukaan**
**Kuntatalouden (kuntien ja kuntayhtymien) kehitys vuosina 2011—2017,
kuntien tilinpidon mukaan, mrd. euroa (käyvin hinnoin)**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tuloksen muodostuminen							
1. Toimintakate	-24,26	-25,83	-26,79	-27,73	-28,89	-30,02	-31,19
2. Verotulot	19,07	19,33	20,18	21,04	21,80	22,48	23,42
3. Valtionosuudet, käyttötalous	7,66	8,07	8,26	8,22	8,45	8,63	8,78
4. Rahoitustuotot ja -kulut, netto	0,08	0,17	0,16	0,07	-0,05	-0,21	-0,38
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	2,55	1,74	1,80	1,59	1,31	0,88	0,63
6. Poistot	-2,23	-2,36	-2,65	-2,75	-2,85	-2,95	-3,05
7. Satunnaiset erät, netto	0,12	0,27	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17
8. Tilikauden tulos	0,44	-0,35	-0,68	-0,99	-1,37	-1,90	-2,25
Rahoitus							
9. Vuosikate	2,55	1,74	1,80	1,59	1,31	0,88	0,63
10. Satunnaiset erät	0,12	0,27	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,46	-0,47	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	2,21	1,53	1,52	1,31	1,03	0,60	0,35
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,31	-4,68	-4,65	-4,65	-4,65	-4,65	-4,65
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,99	1,01	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-3,33	-3,68	-3,65	-3,65	-3,65	-3,65	-3,65
16. Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-1,11	-2,14	-2,13	-2,34	-2,62	-3,05	-3,30
17. Lainakanta ¹⁾	12,30	13,91	16,11	18,51	21,16	24,26	27,56
18. Kassavarat	4,54	4,32	4,29	4,25	4,18	4,13	4,03
19. Nettovelka (=17.-18.)	7,76	9,59	11,82	14,26	16,98	20,13	23,53

¹⁾Lainakanta määräytyy laskelmissa rahoitusjäämän kehityksen mukaan. Esimerkiksi kunnallisverotuksen kiristytessä (muut tekijät ennallaan) rahoitusjäämä kohenee ja lainakannan kasvu pienenee.

LIITE 6 Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa (kehysvuodet 2014—2017 vuoden 2014 hintatasossa)

	2012 ¹⁾	2013 ¹⁾	2014	2015	2016	2017
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasausarinaan						
Valtiovarainministeriö	8 472	8 677	8 665	8 705	8 688	8 663
Opetus- ja kulttuuriministeriö ²⁾	1 017	979	978	951	952	934
— siitä kuntayhtymien yksikköhintarahoitus ³⁾	1 505	1 386	1 384	1 346	1 347	1 322
Yhteensä	9 489	9 656	9 642	9 656	9 640	9 596
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut⁴⁾						
Valtiovarainministeriö	44	67	34	105	101	174
Opetus- ja kulttuuriministeriö	250	245	232	240	241	237
Työ- ja elinkeinoministeriö	178	178	175	171	150	152
Sosiaali- ja terveysministeriö	537	547	525	497	489	489
Yhteensä	1 045	1 037	965	1 014	980	1 051
Valtion korvaus lääkärihelikopteritoimintaan (33.60.40) ⁵⁾	22	24	27	27	27	0
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	10 557	10 717	10 635	10 696	10 647	10 647

¹⁾ Budjetoitu (talousarvio ja lisätalousarviot).

²⁾ Sisältää lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulun ja muut pienehköt valtionosuudet, jotka eivät sisälly vuoden 2010 uudistukseen. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksista on kuntien ylläpitämän koulutuksen laskennalliseksi osuudeksi v. 2012 arvioitu 41,2 % ja vuodesta 2013 lukien 40,2 %.

³⁾ Kuntayhtymien yksikköhintarahoitus on kuntien saamaa valtionosuutta suurempi, koska suurinta osaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle jäävistä tehtävistä ylläpitää muu kuin kunta, minkä seurauksena kuntien asukaskohtainen rahoitusosuus muodostuu niiden saamaa valtionosuutta suuremmaksi (ns. ylläpitäjäjärjestelmä).

⁴⁾ Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin on varattu 40 milj. euroa vuosille 2015—2016. Koska valtion rahoitus suoritettaisiin säätiölle, ei rahoitusta kirjata taulukkoon.

⁵⁾ Rahoitusmalli uudistetaan v. 2017 siten, että valtion rahoitus kohdistetaan kunnille osana valtionosuusjärjestelmän mukaista rahoitusta.

